РЕФЕРАТИВНО-НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2521-1463

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА.

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

ОНЛАЙН-ЖУРНАЛ ЗАСНОВАНО У 2016 РОЦІ

НОМЕР ЖУРНАЛУ

Том 7
№ 3 (39)

Травень – червень 2022 р.

DOI 10.53672/ej.3.2022

expertize-journal.org.ua

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Назаров О. А.
Євдокимова Н. О.
Кириченко О. А.
Калинка Г. І.
Цільмак О. М.
Мотлях О. І.

Барко В. І.
Лефтеров В. О.
Коренюк П. І.
Алікіна Н. В.
Попова Г. В.
Вітомський Ю. Л.

Землянська О. В.

Чернякова О. В.
Большаков С. І.
Тунтула О. С.
Ткач Ю. Д.
Єгорова Т. М.
Лисенко А. Б.

Шаповалов В. О.
Савкіна Т. В.
Савостін О. П.
Безушко С. В.
Вербина Ю. В.
Хлонь О. М.

Інститут психологічної експертизи і поліграфа Kyiv

ВИДАЄТЬСЯ ЗА СПРИЯННЯ

Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі

ROR 02xc7et08

Номер на сайті

ISSN 2521-1463

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ
Назаров Олег Анатолійович
канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, судовий експерт

ВИДАВНИК НАЗАРОВ О. А.

Судово-психологічна експертиза

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал
Електронне видання
Засновано у травні 2016 року

2022. Том 7, № 3 (39)

Травень–червень 2022 року

Київ · 2022
expertize-journal.org.ua

DOI: 10.53672/ej.3.2022
УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948
ББК 67.5:88.4
С89

ISSN 2521-1463 (Online)
EAN-13 9772521146000
Ідентифікатор медіа R40-05509

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі», ROR 02xc7et08

С89 **Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці** : реферативно-науковий online журнал. — 2022. Т. 7, № 3 (39) (травень–червень 2022 р.). — Київ : Видавник Назаров О. А., 2022. — 52 с. — URL: expertize-journal.org.ua.

Номер містить оригінальні статті й реферати праць з юридичної психології, судової експертизи та суміжних галузей, а також новини журналу й розділ «Новини інженерної психології та психотехніки».

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів

Рукописи можуть рецензуватися і не повертаються

Авторські права на матеріали належать їхнім авторам. Матеріали журналу поширюються на умовах ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства 4.0 Міжнародна» (CC BY 4.0), крім першоджерел рефератів і передрукованих матеріалів, права на які належать їхнім правовласникам.

Редакційні правки, скорочення та зміна назви матеріалу погоджуються з автором до публікації

За достовірність інформації, що міститься в опублікованих матеріалах, відповідальність несуть автори

© Автори матеріалів, 2022
© Видавник Назаров О. А., 2022

Редакційна колегія

Головний редактор — видавець (засновник видання)

Назаров О. А. — канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 2000 р., поліграфолог, правознавець. ORCID 0000-0002-3427-1162

Заступники головного редактора

Євдокимова Н. О. — д-р психол. наук, професор; напрям наукових робіт — психологічні науки. ORCID 0000-0002-8789-278X

Кириченко О. А. — д-р юрид. наук, професор, завідувач кафедри права факультету бізнесу, адміністрування та права Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; напрям наукових робіт — юридичні науки. ORCID 0000-0002-8748-6431

Відповідальний секретар

Калинка Г. І. — фахівець факультету бізнесу, адміністрування та права Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика, ад'юнкт зі спеціальності 19.00.06 — юридична психологія, здобувач наукового ступеня доктора філософії у галузі юридичної психології. ORCID 0000-0002-6113-7778

Члени редакційної колегії

Цільмак О. М. — д-р юрид. наук, канд. психол. наук, професор, завідувачка кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія», полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0001-7348-4876

Мотлях О. І. — д-р юрид. наук, професор, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, поліграфолог, заслужений юрист України. ORCID 0000-0002-6135-9952

Барко В. І. — д-р психол. наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення Державного науково-дослідного інституту МВС України, поліграфолог, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0003-4962-0975

Лефтеров В. О. — д-р психол. наук, професор, проректор Міжнародного університету, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0002-9163-0555

Коренюк П. І. — д-р екон. наук, професор, академік (дійсний член) Академії економічних наук України, завідувач кафедри менеджменту організацій і адміністрування Дніпровського державного технічного університету. ORCID 0000-0001-8321-3199

Алікіна Н. В. — канд. психол. наук, старший науковий співробітник, експерт вищого кваліфікаційного класу, працювала тривалий час на посадах голови секції судової психологічної експертизи Науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України, головним експертом лабораторії криміналістичних експертиз Київського науково-дослідного інституту судових експертиз, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» до 2016 р., стаж експертної роботи з 1978 р. ORCID 0000-0002-0166-4437

Попова Г. В. — канд. психол. наук, доцент, підполковник міліції у відставці. ORCID 0000-0003-3814-4037

Вітомський Ю. Л. — канд. психол. наук, офіцер запасу СБ України. ORCID 0009-0004-5206-5065

Землянська О. В. († 06.07.2020) — д-р психол. наук, професор, професор кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0001-6547-2621

Чернякова О. В. — канд. психол. наук, доцент, завідувачка кафедри психології та філософії Київського університету інтелектуальної власності та права. ORCID 0000-0002-0384-4829

Большаков С. І. — канд. військ. наук, доцент, керівник ТОВ «Науково-дослідний інститут судової експертизи та оцінки», атестований судовий експерт за спеціальностями 11.1 «Дослідження документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності» та 12.2 «Визначення вартості колісних транспортних засобів та розміру збитку, завданого власнику транспортного засобу», суб'єкт оцінки майна та майнових прав, полковник ЗСУ у відставці. ORCID 0000-0003-2394-0225

Тунтула О. С. — канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри цивільного та кримінального права і процесу юридичного факультету Чорноморського національного університету імені Петра Могили, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. ORCID 0000-0002-1699-1668

Ткач Ю. Д. — канд. юрид. наук, доцент кафедри криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза. ORCID 0009-0006-3675-2548

Єгорова Т. М. — старший науковий співробітник Полтавського відділення Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, голова секції судової психологічної експертизи Науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України з 2015 р., атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 2000 р. ORCID 0000-0002-4097-5449

Лисенко А. Б. — голова професійної громадської організації «Колегія поліграфологів України», директор Комітету з освіти правління громадської професійної організації «Міжнародна асоціація професіоналів в поліграфології» (AIPP, Мексика), експерт-аналітик 1 категорії, поліграфолог, підполковник СБУ в запасі. ORCID 0000-0002-8131-9931

Шаповалов В. О. — головний редактор журналу «Оцінка достовірності: наукові дослідження та практика», атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» (2016 р.), старший науковий співробітник науково-дослідного відділу (проблем психологічного вивчення особового складу) Науково-методичного центру кадрової політики Міністерства оборони України (2020 р.), поліграфолог. ORCID 0009-0004-0472-6201

Савкіна Т. В. — старший науковий співробітник лабораторії почеркознавчих, лінгвістичних, психологічних, мистецтвознавчих досліджень Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 1998 р. ORCID 0009-0007-9784-2253

Савостін О. П. — старший судовий експерт відділу почеркознавчих досліджень лабораторії криміналістичних видів досліджень Одеського науково-дослідного інституту судової експертизи Міністерства юстиції України, психолог — судовий експерт другого кваліфікаційного класу комунальної установи «Одеський обласний медичний центр психічного здоров'я», атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 1982 р. ORCID 0009-0003-6666-0247

Безушко С. В. — канд. пед. наук, доцент. ORCID 0009-0008-2069-1642

Вербина Ю. В. — канд. психол. наук, доцент кафедри психології та педагогічної освіти Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика. ORCID 0009-0004-2947-9251

Хлонь О. М. — канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри психології та філософії Київського університету інтелектуальної власності та права. ORCID 0000-0001-9733-8531

Зміст

ПЕРЕДМОВА **7**

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ) **10**

1.1. Теорія та історія застосування спеціальних знань **11**

Євдокімова О. О., Жданова І. В., Швець Д. В. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посіб. **11**

Особливості призначення і проведення експертизи щодо визначення розміру матеріальних збитків, шкоди немайнового характеру, шкоди довкіллю, заподіяної кримінальним правопорушенням : науково-методичні рекомендації **13**

Bolshakov S. I. **Bolshakov, кандидат** військових наук, доцент, оцінювач, судовий експерт, науковий журналіст, директор недержавної спеціалізованої експертної організації ТОВ «Науково-дослідний інститут судової експертизи та оцінки» **15**

25 червня 2022 року в журналі була утворена Forensics студія Прохорова-Лукіна Григорія Вікторовича, кандидата юридичних наук, судового експерта вищого кваліфікаційного класу, патентного повіреного України. Майстер студії має більше 30 років досвіду роботи **18**

Прохоров-Лукін Г. В. **Теоретичні та** методичні основи судово-експертної ситуалогії : навч.-метод. посіб. Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 140 с. . . . **20**

1.2. Судово-психологічна експертиза **22**

Бандурка А. М., Бочарова С. П., Землянская Е. В. Юридична психологія : підручник. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. 596 с. **22**

Яцина О. Ф. **Про мобінг** у практиці психологічної експертизи: ризики психічного здоров'я - моральна шкода **24**

Назаров О. А. **Проблемні аспекти** застосування спеціальних психологічних знань задля відшкодування моральної шкоди в Україні за наслідком військового озброєного нападу російської федерації **31**

1.3. Правове та науково-прикладне забезпечення професійної діяльності **33**

Скасовано довідки про судимість та про притягнення до кримінальної відповідальності. Сформувати Витяг з інформаційно-аналітичної системи «Облік відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності та наявності судимості» можна за 1 хвилину! **33**

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ **41**

Розширене інтерв'ю з директором Львівського науково-дослідного інституту судових експертиз Зелінською Марією 16 травня 2022 року по важливим питанням діяльності Інституту та причин зміни керівника Куманська-Нор Оксани (ЧАСТИНА 1) ВІДЕО+ДОКУМЕНТИ **41**

03 червня 2022 року в онлайн режимі відбудеться Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання судової психологічної експертизи у справах за позовами про відшкодування моральної шкоди» . . **41**

Поліграфолог - професія, яка допомагає Національної поліції України в розслідуваннях злочинів **41**

Куманська-Нор Оксана, екс-директорка ЛНДІСЕ в професійній бесіді 25 травня 2022 року з журналістами на тему: «Конструктивна критика та недоліки в діяльності науково-дослідних установ судових експертиз Мін'юсту, звільнення». ДОКУМЕНТИ+ВІДЕО 42

Важливі норми України: стаття 28 Конституції України. Кожен має право на повагу до його гідності. Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідам 42

Важливі норми України: стаття 68 Конституції України. Кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи інших людей. Незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності 42

РОЗДІЛ 3. НОВИНИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕХНІКИ 45

EyeDetect у світі: 100-річчя поліграфа і телешоу Netflix 45

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ 47

Передмова

СЛОВО РЕДАКЦІЇ

Чому журнал називається реферативно-науковим? За ДСТУ 3017:2015 науковий журнал містить наукові публікації про теоретичні й прикладні дослідження, а реферативний — бібліографічні записи разом із рефератами. Ми поєднуємо обидва формати: оригінальні статті публікуємо вперше, а праці, оприлюднені раніше в інших джерелах, подаємо як реферати з анотацією та посиланням на першоджерело. Авторське право на повний текст залишається за автором і першим видавцем.[6]

Дорогі читачі! Наука про людину в суді змінюється щороку, і цей номер — тому підтвердження. У випуску 2022. Том 7, № 3 (39) — 11 матеріалів; головні теми: теорія та історія спеціальних знань, судово-психологічна експертиза, нормативне регулювання експертизи, правові позиції Верховного Суду.

> *Зі світової практики. 1892 року в аргентинському містечку Некочеа на місці вбивства двох хлопчиків знайшли кривавий відбиток пальця. Хуан Вучетич установив, що відбиток належить Франсісці Рохас, яка заперечувала, що торкалася тіл; після цього вона зізналася. Це перше успішне застосування дактилоскопічної ідентифікації в розслідуванні вбивства, а 1903 року провінція Буенос-Айрес запровадила «порівняльну дактилоскопію» Вучетича. У 2022 році минає 130 років від цієї події.*[7]

Судовими експертами не народжуються — ними стають завдяки знанням, практиці й цікавості. Цей номер — добрий початок. Свіжі події — у розділі «Новини журналу».

Редакція журналу

Цифри війни. Війна, яку російська федерація розв'язала проти України, щодня забирає життя. Станом на 26 червня 2022 р. Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні підтвердила загибель 4 731 цивільних осіб, серед них 330 дітей, і поранення 5 900 цивільних осіб, серед них 489 дітей. За кожною цифрою — людська доля, і завдання юридичної психології — допомагати правосуддю встановлювати правду про ці злочини.[8]

Кримінальні провадження. За даними Офісу Генерального прокурора, станом на 23.06.2022 органи прокуратури зареєстрували з початку повномасштабного вторгнення 19 086 воєнних злочинів і 9 396 злочинів проти національної безпеки України.[9]

Шкода державі та громадянам. Спільної офіційної оцінки збитків на дату виходу номера ще не було: першу (RDNA1) Уряд України, Європейська комісія і Світовий банк оприлюднили 09.09.2022 — прямі збитки станом на 01.06.2022 перевищили 97 млрд дол. США.[10]

Відшкодування і судова експертиза. Верховний Суд у постанові від 18.05.2022 у справі № 428/11673/19 підтвердив, що рф не вправі посилатися на судовий імунітет

у справах про відшкодування шкоди, завданої її збройною агресією.[11] Мін'юст 20.06.2022 повідомив, що науково-дослідні установи судових експертиз визначають розмір збитків від збройної агресії рф: досліджують об'єкти нерухомості й будівельні матеріали, причини пожеж, землі та ґрунти, оцінюють машини, обладнання, товари й транспортні засоби, а за потреби проводять психологічні, військові, балістичні, вибухотехнічні та інші дослідження.[12]

Рятувальник ДСНС на місці ліквідації наслідків російського ракетного удару по торговельному центру в Кременчуці, 27 червня 2022 р. Фото: ДСНС України, ліцензія CC BY 4.0.[13]

П'ятиповерховий житловий будинок у Бахмуті після російського ракетного удару 17 травня 2022 р. Фото: ДСНС України, ліцензія CC BY 4.0.[14]

ПАМ'ЯТІ СУДДІ ЛЮБОВІ ХАРЕЧКО

Любов Костянтинівна Харечко — суддя Чернігівського апеляційного суду. На громадських засадах вона була суддею-спікером суду: представляла суддівський корпус у медіа, виступала на телебаченні (суд очолював Геннадій Салай)[15]. Збори суддів Чернігівського апеляційного суду двічі обирали її секретарем судової палати у цивільних справах: 8 жовтня 2018 р.[16] і повторно, на другий строк, 7 жовтня 2021 р.[17] (обидва рази суд очолював Геннадій Салай[18]); раніше цю посаду вона обіймала в Апеляційному суді Чернігівської області[19]. 3 березня 2022 р. поблизу села Рогощі на Чернігівщині російські військові розстріляли автомобіль, у якому вона разом із сином намагалася евакуюватися. Любов Костянтинівна загинула, її син зазнав поранення[20]. Любов Харечко писала вірші — про війну і мир, про материнство, віру, рідну землю і суддівську долю. З березня 2022 р. в кожному номері журналу — один її вірш.

Вірш номера: «Сон» (лютий 2014 р.)[21]

Читати вірш «Сон» у збірнику (с. 5) | Збірник у Google Диску

> **Судді — жертви війни.** Станом на 30.06.2022 органи судової влади та судові медіа повідомили, що внаслідок збройної агресії російської федерації загинула щонайменше одна суддя: Любов Харечко (суддя Чернігівського апеляційного суду, 03.03.2022)[20]. Пам'ятаємо кожного.

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ)

Позначки: «Анотація» — оригінальний матеріал, уперше оприлюднений у журналі; «Реферат» — стислий виклад праці або офіційного документа, уперше оприлюднених в іншому виданні чи на іншому ресурсі; під кожним рефератом наведено відомості про першу публікацію; наявний DOI зазначено біля відомостей про оприлюднення. Цифри у квадратних дужках відсилають до списку References після кожної публікації: описи за ДСТУ 8302:2015, українські й російські назви подано латиницею (транслітерація за постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2010 № 55), їхній переклад англійською — у квадратних дужках.

Читачеві. За кожною публікацією цього номера стоять реальні справи: кримінальні провадження, сімейні спори, позови про відшкодування моральної шкоди, перевірки із застосуванням поліграфа. Анотація допоможе швидко зорієнтуватися, а повний текст за посиланням відкриє методики, аргументи сторін і правові позиції Верховного Суду, які можуть знадобитися у вашій наступній справі. Читайте, порівнюйте з власною практикою і діліться знайденим з колегами.

1.1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ

ПСИХОЛОГІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ : НАВЧ. ПОСІБ[1]

Євдокімова О. О., Жданова І. В., Швець Д. В.

Реферат. Реформування правоохоронної системи, як зазначають автори в передмові, потребує поліцейського нового типу з розвиненою правосвідомістю, професійною культурою, психологічною готовністю до діяльності та навичками особистої безпеки. Систематизувати психологічні аспекти цих вимог покликаний навчальний посібник «Психологія у професійній діяльності поліції» (Харків : ХНУВС, 2018. 426 с.), підготовлений колективом із двадцяти авторів (О. О. Євдокімова, І. В. Жданова, Д. В. Швець, В. І. Барко, О. В. Землянська, І. В. Ламаш, Я. С. Посохова та ін.) за загальною редакцією В. В. Сокуренка. Видання рекомендувала вчена рада Харківського національного університету внутрішніх справ (протокол № 6 від 30.06.2017), рецензували його доктори психологічних наук А. М. Большакова та М. А. Кузнєцов. Матеріал відповідає програмам дисциплін «Професійно-психологічна підготовка працівників поліції», «Юридична психологія» і «Практична психологія». Перша глава подає структурно-психологічний і ситуаційно-психологічний аналіз поліцейської діяльності, друга розглядає особистість поліцейського, його професійно важливі якості, компетентність, самосвідомість і психологічну культуру. Третя описує психологію роботи кримінальної поліції, патрульних поліцейських, органів досудового розслідування, поліції охорони, спеціальної поліції та поліції особливого призначення, а також психологію управління. Четверта присвячена психологічним основам безпеки: психовіктимології, особистій безпеці, готовності до дій в екстремальних умовах, правовим і психологічним аспектам застосування табельної вогнепальної зброї. У п'ятій главі зібрано психотехнології: рекрутинг, професійне спілкування, візуальну психодіагностику, юридичну психолінгвістику, психологічний вплив, складання психологічного портрета, опанування стресу, екстрену психологічну допомогу, самоменеджмент і зв'язки з громадськістю. Шостий розділ стосується збереження професійного здоров'я та психопрофілактики вигорання, деформації особистості й девіантної поведінки. Питання для самоконтролю й завдання психологічного практикуму роблять посібник придатним для освітнього процесу і практичної роботи працівників Національної поліції; судовим експертам-психологам знадобляться розділи про психологічний портрет, візуальну психодіагностику та юридичну психолінгвістику.

Ключові слова: психологія поліції, професійна діяльність поліції, особистість поліцейського, професійно-психологічна підготовка, юридична психологія, психотехнології, особиста безпека поліцейського, психологічний портрет, професійне вигорання, професійна деформація, Національна поліція України.

Psychology in the Professional Activity of the Police: A Study Guide

Yevdokimova O. O., Zhdanova I. V., Shvets D. V.

Abstract. Police reform in Ukraine, the authors argue in their preface, requires officers with developed legal awareness, professional culture, psychological readiness for duty and personal safety skills. This 426-page study guide, written by twenty contributors including O. O. Yevdokimova, I. V. Zh-

danova and D. V. Shvets under the general editorship of V. V. Sokurenko and published by Kharkiv National University of Internal Affairs in 2018, systematises the psychological side of these requirements. It follows the curricula of three courses: professional psychological training of police officers, legal psychology and practical psychology. Chapter one offers structural and situational psychological analyses of police work; chapter two examines the officer's personality, professionally important qualities, competence, self-awareness and psychological culture. Chapter three describes the psychology of the criminal police, patrol officers, pre-trial investigation bodies, the security police, special police and special-purpose units, and management in law enforcement. Chapter four addresses psycho-victimology, personal safety, readiness for extreme conditions and the legal and psychological aspects of using service firearms. Chapter five presents psychotechnologies: recruitment, professional communication, visual psychodiagnostics, legal psycholinguistics, psychological influence, psychological profiling, stress management, emergency psychological assistance, self-management and public relations. Chapter six covers occupational health and the prevention of burnout, professional deformation and deviant behaviour. Self-check questions and practical tasks make the book suitable both for police education and for officers of the National Police; forensic psychologists may find the sections on psychological profiling, visual psychodiagnostics and legal psycholinguistics directly relevant.

Keywords: police psychology, police work, police officer personality, professional psychological training, legal psychology, psychotechnologies, officer safety, psychological profiling, occupational burnout, professional deformation, National Police of Ukraine.

Першоджерело: *Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посіб. / [О. О. Євдокімова, І. В. Жданова, Д. В. Швець та ін.] ; за заг. ред. В. В. Сокуренка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 426 с. (копія:).*[2][3] *Реферат оприлюднено в журналі 06.06.2021.*

References

1. Yevdokimova O. O., Zhdanova I. V., Shvets D. V. Psykholohiia u profesiinii diialnosti politsii [Psychology in the Professional Activity of the Police: A Study Guide] : navch. posib : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. Vol. 7, No. 3 (39). URL: https://expertize-journal.org.ua/inshi-vidi-spetsialnikh-znan/5129-psikhologiya-u-profesijnij-diyalnosti-politsiji-navch-posib-o-o-evdokimova-i-v-zhdanova-d-v-shvets-ta-in-za-zag-red-v-v-sokurenka-mvs-ukrajini-kharkiv-nats-un-t-vnutr-sprav-kharkiv-2018-426-s (onovlena versiia vid 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Psykholohiia u profesiinii diialnosti politsii [Psychology in the Professional Activity of the Police: A Study Guide] : navch. posib. / [O. O. Yevdokimova, I. V. Zhdanova, D. V. Shvets ta in.] ; za zah. red. V. V. Sokurenka ; MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav. Kharkiv, 2018. 426 s. (kopiia:). URL: https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/5870 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Psykholohiia u profesiinii diialnosti politsii [Psychology in the Professional Activity of the Police: A Study Guide] : navch. posib. / [O. O. Yevdokimova, I. V. Zhdanova, D. V. Shvets ta in.] ; za zah. red. V. V. Sokurenka ; MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav. Kharkiv, 2018. 426 s. (kopiia:). URL: https://expertize-journal.org.ua/images/dzherela/psykholohiia-u-profesiinii-diialnosti-politsii-2018.pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЗНАЧЕННЯ І ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ МАТЕРІАЛЬНИХ ЗБИТКІВ, ШКОДИ НЕМАЙНОВОГО ХАРАКТЕРУ, ШКОДИ ДОВКІЛЛЮ, ЗАПОДІЯНОЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ : НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ[1]

Реферат. Науково-методичні рекомендації «Особливості призначення і проведення експертизи щодо визначення розміру матеріальних збитків, шкоди немайнового характеру, шкоди довкіллю, заподіяної кримінальним правопорушенням» підготував колектив авторів, а видав Харківський національний університет внутрішніх справ (Харків : ХНУВС, 2015, 60 с.). Предметом рекомендацій є особливості призначення та проведення експертиз, якими встановлюють розмір шкоди від кримінального правопорушення, у трьох напрямах: матеріальні збитки, шкода немайнового характеру та шкода довкіллю. Окремо автори визначають, які матеріали й документи потрібно надавати на таку експертизу. Реферат підготувала редакція журналу; його супроводжують бібліографічний опис, посилання на електронну версію рекомендацій і резервна копія, збережена журналом для постійного доступу до тексту. Видання корисне слідчим, прокурорам, суддям і судовим експертам, які формулюють або вирішують питання про розмір заподіяної шкоди; для судових експертів-психологів воно становить інтерес у частині, що стосується шкоди немайнового характеру.

Ключові слова: судова експертиза, розмір шкоди, матеріальні збитки, шкода немайнового характеру, шкода довкіллю, кримінальне правопорушення, призначення експертизи, матеріали для експертизи.

Specific Features of Ordering and Conducting an Expert Examination to Determine the Amount of Pecuniary Losses, Non-Pecuniary Damage and Environmental Damage Caused by a Criminal Offence: Scientific and Methodological Recommendations

Abstract. These scientific and methodological recommendations were prepared by a team of authors and published by Kharkiv National University of Internal Affairs (Kharkiv, 2015, 60 p.). They deal with the specific features of ordering and conducting forensic examinations that establish the amount of harm caused by a criminal offence in three areas: pecuniary (material) losses, non-pecuniary damage and damage to the environment. A separate part identifies the materials and documents that should be submitted to the expert for such an examination. The abstract was prepared by the journal's editorial board and is accompanied by the bibliographic description, a link to the electronic version of the recommendations and a backup copy kept by the journal for permanent access to the text. The publication is of practical use to investigators, prosecutors, judges and forensic experts who formulate or answer questions about the amount of damage, while forensic psychologists may find the part on non-pecuniary damage of particular interest.

Keywords: forensic examination, amount of damage, pecuniary losses, non-pecuniary damage, environmental damage, criminal offence, ordering an expert examination, materials for examination.

Першоджерело: *Особливості призначення і проведення експертизи щодо визначення розміру матеріальних збитків, шкоди немайнового характеру, шкоди довкіллю, заподіяної кримінальним правопорушенням : наук.-метод. рек. / кол. авт. Харків : ХНУВС, 2015. 60 с.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 06.06.2021.*

References

1. Osoblyvosti pryznachennia i provedennia ekspertyzy shchodo vyznachennia rozmiru materialnykh zbytkiv, shkody nemainovoho kharakteru, shkody dovkilliu, zapodiianoi kryminalnym pravoporushenniam [Specific Features of Ordering and Conducting an Expert Examination to Determine the Amount of Pecuniary Losses, Non-Pecuniary Damage and Environmental Damage Caused by a Criminal Offence: Scientific and Methodological Recommendations] : naukovo-metodychni rekomendatsii : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. Vol. 7, No. 3 (39). URL: https://expertize-journal.org.ua/inshi-vidi-spetsialnikh-znan/5130-osoblivosti-priznachennya-i-provedennya-ekspertizi-shchodo-viznachennya-rozmiru-materialnikh-zbitkiv-shkodi-nemajnovogo-kharakteru-shkodi-dovkillyu-zapodiyanoji-kriminalnim-pravoporushennyam-naukovo-metodichni-rekomendatsiji-kol-avtoriv-kharkiv-khnuvs-2015-60-s (onovlena versiia vid 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Osoblyvosti pryznachennia i provedennia ekspertyzy shchodo vyznachennia rozmiru materialnykh zbytkiv, shkody nemainovoho kharakteru, shkody dovkilliu, zapodiianoi kryminalnym pravoporushenniam [Specific Features of Ordering and Conducting an Expert Examination to Determine the Amount of Pecuniary Losses, Non-Pecuniary Damage and Environmental Damage Caused by a Criminal Offence: Scientific and Methodological Recommendations] : nauk.-metod. rek. / kol. avt. Kharkiv : KHNUVS, 2015. 60 s. URL: https://drive.google.com/file/d/1Igc3-23Xq-DN8WUJH5btC9kR_jzp7ZGy/view (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

BOLSHAKOV, КАНДИДАТ ВІЙСЬКОВИХ НАУК, ДОЦЕНТ, ОЦІНЮВАЧ, СУДОВИЙ ЕКСПЕРТ, НАУКОВИЙ ЖУРНАЛІСТ, ДИРЕКТОР НЕДЕРЖАВНОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ЕКСПЕРТНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОВ «НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТА ОЦІНКИ»[1]

Bolshakov S. I.

Анотація. Біографічна картка наукового журналіста видання Сергія Івановича Большакова — кандидата військових наук, доцента, оцінювача й судового експерта, директора недержавної спеціалізованої експертної організації ТОВ «Науково-дослідний інститут судової експертизи та оцінки» (Одеса). Матеріал подано англійською мовою. Він відкривається професійним кредо: процедури оцінки й експертизи вартості майна, майнових прав і зобов'язань виконано правильно лише тоді, коли вид вартості відповідає меті оцінки, а методи достовірно обґрунтовані. Наведено освіту, місця роботи, експертні спеціальності (11.1, 12.1, 12.2), напрями оціночної діяльності та перелік основних праць 2014–2021 рр.

Ключові слова: Большаков С. І. І, науковий журналіст, оцінювач, судовий експерт, оцінка майна, експертиза вартості майна.

Реферат оприлюднено в журналі 02.05.2022. Відомості про першу публікацію уточнюються редакцією.

Повний текст

Education

- Higher military (1986)
- Ukrainian State Academy of Telecommunications named after A.S. Popov, specialty: economics and management in communications, qualification of a specialist - engineer-economist (degree certificate KA No. 014507 dated 06/24/1996, registration No. 542)
- Odessa National Economic University, master's degree in specialty 076 (business, trade and exchange activities), according the programme of study «expert investigation of goods and services» (master's degree certificate M18 No. 071230 dated 03/28/2018)
- Graduated postgraduate training programme at the Odessa National Academy of Communications named after A.S. Popov, specialty: 08.00.04 - economics of enterprise management (by types of economic activity)
- Associate Professor ONAT them. A.S. Popov (Certificate of Associate Professor of the Odessa National Academy of Communications named after A.S. Popov DC AZ No. 055, decision of the Academic Council dated 27/06/ 2008, report No. 11)
- Candidate of Military Sciences (1992).

Places of work and positions

- 1982-1992 – defense work; 1993-2004 - Ukrtelecom, Ukrposhta; 2004 -2005 - Chamber of Commerce and Industry; 2005-2010 Odessa National Academy of Communications. named after A. S. Popov (Dean of the Faculty), 2021 Pro-rector for Research, Pro-rector for Economic and Financial Activities of the State University of Informatization

Technologies and Communications (Odessa); 2010-2014 – the State scientific-research Forensic Center (Ministry of Home Affairs, Odessa); from 2014 up to present time – the Director of the non-state specialized expert organization «Scientific Research Institute of Forensic Examination and Evaluation» (Odessa).

- Experience as a forensic expert since 2010: Certificates of a forensic expert with the right to conduct expert examinations according the following specialties: 11.1 «Research of documents of accounting, tax accounting and reporting»; 12.1 «Determining the cost of machinery, equipment, raw materials and consumer goods»; 12.2 «Determining the value of wheeled vehicles and the amount of loss caused to the owner of a wheeled vehicle»
- I have academic papers in the field of appraisal, forensic activities, economics, telecommunications.
- Appraiser since 2006 (Certificate of registration in the GRO No. 8670 dated 04/05/2011 according the directions: 1.1 «Evaluation of real estate (real estate, real property), incl. land plots and property rights to them», 1.2 «Evaluation of machinery and equipment», 3 «Valuation of wheeled vehicles», 1.4 «Valuation of airplanes», 1.5 «Valuation of shipping facilities», 1.7 «Valuation of movable things, except for machinery, equipment, wheeled vehicles, airplanes, shipping facilities and those, that are of cultural value», 2.1 «Evaluation of integral property complexes, shares, securities, property rights and intangible assets (except for the valuation of intellectual property rights)»)
- Scientific journalist (https://expertize-journal.org.ua/naukovi-zhurnalisti-vidannya/982-bolshakov-sergij-ivanovich)
- Experience in teaching at a Higher educational body of the 4th level of accreditation of Ukraine (Associate Professor of the Department of Enterprise Economics, Associate Professor of the Department of Management and Marketing, Associate Professor of the Department of Examination of Goods and Services), extensive experience in the field of valuation and forensic activities.

The main scientific works

- Bolshakov S.I., Volchek R.M., Kubik V.D. Methodological aspects of the manifestation of the risk of essential susceptibility in the audit of the accounting estimates of the real estate objects (2021). *European Cooperation*. Vol. 1 No. 49. P. 90-115. URL: https://european-cooperation.eu/index.php/EC/article/view/112/186 (Index Copernicus)
- Bolshakov S. I., Volchek M., Naida A. V. Assessment of the cost reimbursement of damages caused to owners of wheeled vehicle according to the position of insurance companies (2020). *Economics: time realities. Academic journal.* № 6 (52). P. 15-24. URL: https://economics.opu.ua/files/archive/2020/No6/15.pdf. (Index Copernicus)
- Bolshakov S. I., Volchek R. M. Instruments for ensuring the correct tax charges during expropriation of steadings. Bulletin of social and economic achievements : body of scientific papers / Ed. by M.I. Zveryakov (head ed.) and others. Odessa: Odessa National Economic University. 2020. No. 1 (72). P. 84-105
- Bolshakov S.I., Volchek R.M. Accounting and analytical tools for cost estimating of property rights for steadings. Proceedings of the VIII International scientific and practical conference «Development prospects of accounting, control and analysis to the

context of European integration». May 21, 2020 / editorial board: M.I. Zveryakov and others. Odessa National Economic University. Odessa: ONEU. 2020. P.109-113
- Bolshakov S.I., Volchek R.M. Features of tax treatment of purchase and sale agreements of wheeled transport facilities that are imported to Ukraine from the United States of America (2018). *Agrarian Bulletin of the Prychornomorya*: *scientific journal*. No. 89. P. 3-20
- Bolshakov S.I., Volchek R.M. Peculiarities of assessment of the right of claim in non-state pension funds (2017). *Agrarian Bulletin of the Prychornomorya*: *scientific journal*. No. 86. P. 3-17
- Bolshakov S.I., Volchek R.M., Rossokha V.V. The principles of the objectivity standards of assessing the cost of revenues, effected to the owner of the wheeled transport facility (2015). *International scientific and production journal «Economics of the agro-industrial complex».* Kiev, No. 6. P. 67-76
- Bolshakov S.I., Volchek R.M. Usage of types of property ownership during carrying out of forensic investigations (2014). *Accounting and audit*. Kyiv. No. 7. P. 42-52
- Bolshakov S.I. Mobilization of wheeled vehicles in the ATO (antiterrorist operation) zone: assessment and registration (2014). *Accounting and audit*. Kyiv. No. 9. P. 44-52
- Bolshakov S.I., Volchek R.M. Definition of the basis of assessment during carrying out of commodity examinations (2014). Actual problems of the emergent economy in the context of the intermediary paradigm: monograph / ed. Soloviov V.M. Cherkasy, Brama-Ukraine. 332 p. (P. 250-280)
- Bolshakov S.I., Volchek R.M., Repushevska Y.O. Comparative analysis of the economic interpretation of the category of «market property value and property rights» (2016). Directions for the development of accounting, control and economic analysis in conditions of globalization: materials of the. II Intern. students scientific.-practical. Internet conference. Odessa: ONEU. P. 106-108.

References

1. Bolshakov S. I. Bolshakov, kandydat viiskovykh nauk, dotsent, otsiniuvach, sudovyi ekspert, naukovyi zhurnalist, dyrektor nederzhavnoi spetsializovanoi ekspertnoi orhanizatsii TOV "Naukovo-doslidnyi instytut sudovoi ekspertyzy ta otsinky" [Bolshakov, Candidate of Military Sciences, Associate Professor, Appraiser, Forensic Expert, Science Journalist, Director of the Non-State Specialised Expert Organisation LLC "Research Institute of Forensic Examination and Appraisal"] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. Vol. 7, No. 3 (39). URL: https://expertize-journal.org.ua/shkola-otsenky-bolshakova-si-m-odesa-ukraina/6700-serhii-i-bolshakov-candidate-of-military-sciences-associate-professor-appraiser-forensic-expert-scientific-journalist-director-of-the-non-state-specialized-expert-organization-llc-scientific-research-institute-of-forensic-examination-and-evaluation-odessa-ukraine (onovlena versiia vid 02.05.2022). [in Ukrainian].

25 ЧЕРВНЯ 2022 РОКУ В ЖУРНАЛІ БУЛА УТВОРЕНА FORENSICS СТУДІЯ ПРОХОРОВА-ЛУКІНА ГРИГОРІЯ ВІКТОРОВИЧА, КАНДИДАТА ЮРИДИЧНИХ НАУК, СУДОВОГО ЕКСПЕРТА ВИЩОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО КЛАСУ, ПАТЕНТНОГО ПОВІРЕНОГО УКРАЇНИ. МАЙСТЕР СТУДІЇ МАЄ БІЛЬШЕ 30 РОКІВ ДОСВІДУ РОБОТИ[1]

Анотація. Інформаційне повідомлення про утворення 25 червня 2022 р. в журналі Forensics студії Григорія Вікторовича Прохорова-Лукіна — кандидата юридичних наук, судового експерта вищого кваліфікаційного класу зі стажем понад 30 років, патентного повіреного України, автора й співавтора понад 160 наукових праць. Наведено відомості про його викладацьку діяльність (Міжнародний Соломонів університет, КПІ ім. Ігоря Сікорського, Національна школа суддів України) і попередні посади в НДІ інтелектуальної власності НАПрН України та Київському НДІСЕ. Мета студії — донести до читачів спеціальні знання з судової експертизи, накопичені майстром; подано контакти та ORCID.

Ключові слова: Forensics студія, Прохоров-Лукін Г. В. В, судова експертиза, судовий експерт, науковий журнал.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 25.06.2022.*

Повний текст

Прохоров-Лукін Григорій Вікторович, кандидат юридичних наук, судовий експерт вищого кваліфікаційного класу (стаж більше 30 років), патентний повірений України. **Автор та співавтор більш ніж 160 наукових праць** з питань методології та практики судової експертизи, викладач у Міжнародному Соломоновому університеті на факульте-

ті права, у Національному технічному університеті України "Київський політехнічний інститут імені Ігора Сікорського" та в Національній школі суддів України. **Обіймав посади:** завідувача відділом судових експертиз Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності Національної академії правових наук України, завідувача лабораторією трасології і балістики Київського науково-дослідного інституту судових експертиз.

Утворена 25 червня 2022 року Forensics студія Прохорова-Лукіна Григорія Вікторовича має на меті донести до читачів журналу та всіх хто цікавиться можливостями судової експертизи, важливі спеціальні знання, які накопичені майстром студії **Прохоровим-Лукіним Григорієм Вікторовичем** протягом больше 30 років праці в цій сфері. **Більш детальна інформація незабаром!**

Контактна інформація:

E-mail: prokhorov_lukin@ukr.net

ORCID: https://orcid.org/0000-0002-4175-9035

Деякі наукові статті Прохорова-Лукіна Г.В. на міжнародному порталі Незалежна академія освіти: https://independent.academia.edu/GregoryProkhorovLukin

References

1. 25 chervnia 2022 roku v zhurnali bula utvorena Forensics studiia Prokhorova-Lukina Hryhoriia Viktorovycha, kandydata yurydychnykh nauk, sudovoho eksperta vyshchoho kvalifikatsiinoho klasu, patentnoho povirenoho Ukrainy. Maister studii maie bilshe 30 rokiv dosvidu roboty [On 25 June 2022, the Forensics Studio of Hryhorii Viktorovych Prokhorov-Lukin, Candidate of Legal Sciences, Forensic Expert of the Highest Qualification Class and Patent Attorney of Ukraine, Was Established in the Journal. The Studio's Master Has More than 30 Years of Experience]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. Vol. 7, No. 3 (39). URL: https://expertize-journal.org.ua/forensics-studiia-prokhorova-lukina-hv-m-kyiv-ukraina/6824-prokhorov-lukin-grigorij-viktorovich-kandidat-yuridichnikh-nauk-sudovij-ekspert-vishchogo-kvalifikatsijnogo-klasu-patentnij-povirenij-ukrajini (onovlena versiia vid 28.06.2022). [in Ukrainian].

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ СИТУАЛОГІЇ : НАВЧ.-МЕТОД. ПОСІБ. КИЇВ : ВИДАВЕЦЬ НАЗАРОВ О. А., 2022. 140 С.[1]

Прохоров-Лукін Г. В.

Реферат. Навчально-методичний посібник Г. В. Прохорова-Лукіна «Теоретичні та методичні основи судово-експертної ситуалогії» (Київ : Видавець Назаров О. А., 2022, 140 с.) вийшов російською мовою як додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» (ISSN 2521-1463; УДК 343.132.1). Як пояснює автор в анотації, книга є результатом теоретичного дослідження в галузі судово-експертної ситуалогії, що спиралося на судово-експертну практику, виконувалося під керівництвом М. Я. Сегая і завершилося 1993 р. захистом дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 (кримінальний процес, криміналістика і судова експертиза). На думку Прохорова-Лукіна, аналіз сучасної літератури та експертної практики засвідчує, що ця робота не втратила значення й нині. Відомості про автора, наведені у виданні, характеризують його як судового експерта вищого кваліфікаційного класу з тридцятирічним досвідом практичної роботи та одного із засновників в Україні таких видів судової експертизи, як криміналістичне дослідження транспортних засобів, вибухотехнічна експертиза та експертиза об'єктів інтелектуальної власності. Посібник адресовано вченим-криміналістам, судовим експертам, суддям, працівникам правоохоронних органів і здобувачам вищої освіти.

Ключові слова: судово-експертна ситуалогія, судова експертиза, криміналістика, навчально-методичний посібник, судово-експертна практика, теорія судової експертизи.

Theoretical and Methodological Foundations of Forensic Situalogy: A Teaching and Methodological Manual (Kyiv: Publisher Nazarov O. A., 2022. 140 Pp.)

Prokhorov-Lukin H. V.

Abstract. The teaching and methodological manual by H. V. Prokhorov-Lukin, Theoretical and Methodological Foundations of Forensic Situalogy (Kyiv: Publisher Nazarov O. A., 2022, 140 pp.), was issued in Russian as a supplement to the electronic abstract and research journal "Forensic Psychological Examination. Use of the Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice" (ISSN 2521-1463). According to the author's annotation, the book presents the results of a practice-based theoretical study in the field of forensic situalogy carried out under the supervision of M. Ya. Sehai, which culminated in 1993 in the defence of a Candidate of Legal Sciences dissertation in specialty 12.00.09 (criminal procedure, criminalistics and forensic examination). The author maintains that an analysis of current literature and expert practice shows that the work has retained its significance. The publication describes Prokhorov-Lukin as a forensic expert of the highest qualification class with thirty years of practical experience and one of the founders in Ukraine of the forensic examination of vehicles, explosives examination and the examination of intellectual property objects. The manual is addressed to criminalists, forensic experts, judges, law enforcement officers and students of higher education institutions.

Keywords: forensic situalogy, forensic examination, criminalistics, teaching manual, forensic practice, theory of forensic examination.

Першоджерело: *Прохоров-Лукін Г. В. Теоретичні та методичні основи судово-експертної ситуалогії : навч.-метод. посіб. Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 140 с. (Додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). . (Мова оригіналу — російська.).*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 28.06.2022.*

References

1. Prokhorov-Lukin H. V. Teoretychni ta metodychni osnovy sudovo-ekspertnoi sytualohii [Theoretical and Methodological Foundations of Forensic Situalogy: A Teaching and Methodological Manual (Kyiv: Publisher Nazarov O. A., 2022. 140 Pp.)] : navch.-metod. posib. Kyiv : Vydavets Nazarov O. A., 2022. 140 s. : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. Vol. 7, No. 3 (39). URL: https://expertize-journal.org.ua/forensics-studiia-prokhorova-lukina-hv-m-kyiv-ukraina/6841-prokhorov-lukin-g-v-teoreticheskie-i-metodicheskie-osnovy-sudebno-ekspertnoj-situalogii-ucheb-metod-posob-kiev-izdatel-nazarov-o-a-2022-140-s (onovlena versiia vid 28.06.2022). [in Ukrainian].

2. Prokhorov-Lukin H. V. Teoretychni ta metodychni osnovy sudovo-ekspertnoi sytualohii [Theoretical and Methodological Foundations of Forensic Situalogy: A Teaching and Methodological Manual (Kyiv: Publisher Nazarov O. A., 2022. 140 Pp.)] : navch.-metod. posib. Kyiv : Vydavets Nazarov O. A., 2022. 140 s. (Dodatok do elektronnoho referatyvno-naukovoho zhurnalu "Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi"). . (Mova oryhinalu — rosiiska.). URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/6728-prokhorov-lukin-g-v-teoreticheskie-i-metodicheskie-osnovy-sudebno-ekspertnoj-situalogii-ucheb-metod-posob-kiev-izdatel-nazarov-o-a-2021-140-s (onovlena versiia vid 28.06.2022). [in Ukrainian].

1.2. СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ : ПІДРУЧНИК. ХАРКІВ : ВИД-ВО НАЦ. УН-ТУ ВНУТР. СПРАВ, 2002. 596 С.[1] *(мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі)*

Бандурка А. М., Бочарова С. П., Землянская Е. В.

Реферат. Підручник Бандурки А. М., Бочарової С. П. та Землянської Е. В. «Юридична психологія» (Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002, 596 с.; видання російською мовою) реферовано в рубриці «Судово-психологічна експертиза». Автори викладають сутність і структуру теоретичних понять юридичної психології, її методи та основні етапи становлення. У книзі розкрито закономірності психології особистості стосовно сфери правового регулювання її діяльності, а також психологічні механізми діяльності суб'єктів судочинства і правозастосовної системи. Проаналізовано закономірності формування та прояву злочинної поведінки, психологічні аспекти стану особи потерпілого; окремо висвітлено цілі та методи судово-психологічної експертизи, тобто ту частину курсу, яка безпосередньо стосується підготовки судових експертів-психологів і роботи юристів, що призначають таку експертизу. Видання адресовано викладачам, курсантам, слухачам і студентам юридичних та педагогічних вишів і факультетів, а також практичним працівникам правоохоронних органів. Редакція журналу наводить бібліографічний опис підручника з посиланням на його електронну версію та резервну копію, створену online-журналом для збереження доступу до тексту в разі його зникнення з мережі.

Ключові слова: юридична психологія, підручник, психологія особистості, суб'єкти судочинства, злочинна поведінка, психологія потерпілого, судово-психологічна експертиза.

Legal Psychology: A Textbook (Kharkiv: National University of Internal Affairs Press, 2002, 596 Pp.)

Bandurka A. M., Bocharova S. P., Zemlianskaia E. V.

Abstract. This abstract presents the textbook "Legal Psychology" by A. M. Bandurka, S. P. Bocharova and E. V. Zemlianskaia, published in Russian by the National University of Internal Affairs (Kharkiv, 2002, 596 pp.) and reviewed in the journal section on forensic psychological examination. The authors set out the essence and structure of the theoretical concepts of legal psychology, its methods and the main stages of its development. The book describes regularities of personality psychology as applied to the legal regulation of human activity and the psychological mechanisms underlying the work of participants in judicial proceedings and of the law enforcement system. It analyses how criminal behaviour forms and manifests itself, examines psychological aspects of the victim's condition, and outlines the aims and methods of forensic psychological examination, which makes it relevant to the training of forensic expert psychologists and to lawyers who order such examinations. The textbook is intended for lecturers, cadets and students of law and pedagogical universities and faculties, as well as for law enforcement practitioners. The journal provides the bibliographic record together with a link to the electronic version and a backup copy that preserves access to the text.

Keywords: legal psychology, textbook, personality psychology, criminal behaviour, victim psychology, participants in judicial proceedings, forensic psychological examination.

Першоджерело: *Бандурка А. М., Бочарова С. П., Землянская Е. В. Юридическая психология : учебник. Харьков : Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2002. 596 с.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 06.06.2021.*

References

1. Bandurka A. M., Bocharova S. P., Zemlianskaia E. V. Yurydychna psykholohiia [Legal Psychology: A Textbook (Kharkiv: National University of Internal Affairs Press, 2002, 596 Pp.)] : pidruchnyk. Kharkiv : Vyd-vo Nats. un-tu vnutr. sprav, 2002. 596 s. : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. Vol. 7, No. 3 (39). URL: https://expertize-journal.org.ua/psikhologichna-ekspertiza/5126-bandurka-a-m-bocharova-s-p-zemlyanskaya-e-v-yuridicheskaya-psikhologiya-uchebnik-kharkov-izd-vo-nats-un-ta-vnutr-del-2002-596-s (onovlena versiia vid 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Bandurka A. M., Bocharova S. P., Zemlyanskaya E. V. Yuridicheskaya psikhologiya [Legal Psychology] : uchebnik. Kharkov : Izd-vo Nats. un-ta vnutr. del, 2002. 596 s. URL: https://drive.google.com/file/d/15AqsXjOVR9s7MI_qso9j7JQbXT-hH6IJ/view (data zvernennia: 04.11.2026). [in Russian].

ПРО МОБІНГ У ПРАКТИЦІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ: РИЗИКИ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я - МОРАЛЬНА ШКОДА[1]

Яцина О. Ф.

DOI: 10.53672/ej.3.2022.01[1] Check for updates

Анотація. Зростання кількості жертв мобінгу, яке ілюструють дані британської компанії SME Loans (2020 р.: 23 % із 2000 найманих працівників зазнавали знущань на роботі) та американського Workplace Bullying Institute (2021 р.: 30 % дорослих американців, тобто 76,3 млн працівників), О. Ф. Яцина розглядає як міждисциплінарну проблему психології, медицини та права. Мета статті — показати ризики мобінгу для психічного здоров'я та можливості психологічної експертизи в аргументуванні факту моральної шкоди особі, яка зазнала утисків у трудовому колективі. Авторка аналізує зарубіжні дослідження: Д. Маран, С. Бернарделі та А. Варетто на матеріалі судових рішень Італії з'ясували, що жертвами мобінгу здебільшого стають жінки віком до 45 років; Б. Ердемір із колегами пов'язують рідші випадки мобінгу з позитивним керівництвом; Ч. Превост і Є. Хант описали мобінг в університетському колективі. Наведено дані пілотного онлайн-опитування 108 осіб: 43,9 % відчули психологічні утиски на роботі, 26,2 % звільнялися через мобінг; перелічено мотиви моберів. Наводячи думку Т. Дзюби про руйнівний вплив мобінгу на професійне здоров'я працівника, авторка трактує мобінг як один із синдромів деструктивного професіогенезу з психічною, соматичною та соціальною складовими психосоматосоціальних порушень. Правовий аспект проілюстровано американською справою Francis C. Dunlavey, де працівник отримав компенсацію за «mental-mental injury», та практикою Верховного суду Італії. Для України констатовано відсутність законодавчого визначення мобінгу й прямої відповідальності за нього; захист можливий через поняття «утиск» у Законі «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», ст. 237-1 КЗпП та роз'яснення постанови Пленуму Верховного Суду України від 31.03.1995 № 4 щодо моральної шкоди. Авторка доходить висновку, що психологічна експертиза дає змогу встановити психотравмувальні чинники, які змінили емоційний, когнітивний і мотиваційний стан та самооцінку підекспертного, і тим самим обґрунтувати заподіяння моральної шкоди в позовах про її відшкодування.

Ключові слова: мобінг, психологічна експертиза, моральна шкода, психічне здоров'я, психотравмувальні чинники, моральні та фізичні страждання, трудовий колектив, утиск, деструктивний професіогенез, відшкодування моральної шкоди.

Mobbing in the Practice of Psychological Examination: Mental Health Risks and Moral Damage

Yatsyna O. F.

Abstract. Workplace mobbing is increasingly common: according to the survey data cited, 23% of 2,000 British employees reported being bullied at work in 2020, and in 2021 about 30% of adult Americans (76.3 million workers) had experienced workplace bullying. O. F. Yatsyna (Uzhhorod National University) addresses mobbing as an interdisciplinary problem of psychology, medicine and law, focusing on its risks to mental health and on how forensic psychological examination can substantiate moral (non-pecuniary) damage suffered by an employee harassed in a work collective. The paper reviews international research, including the analysis of Italian court cases by Maran, Bernardelli and Varetto, who found that victims were mostly women under 45, studies linking positive leadership with less mobbing, and work on mobbing in academia, as well as a pilot online survey of 108 re-

spondents in which 43.9% reported psychological harassment at work and 26.2% had resigned because of it. Citing T. Dziuba on the destructive effect of mobbing on occupational health, the author interprets mobbing as one of the syndromes of destructive professional development with mental, somatic and social components. Legal practice is illustrated by a US compensation case concerning a "mental-mental injury" and by the case law of the Italian Supreme Court. Ukrainian legislation contains neither a statutory definition of mobbing nor direct liability for it; protection is possible through the concept of harassment in the anti-discrimination law, Article 237-1 of the Labour Code and the 1995 Plenum resolution of the Supreme Court of Ukraine on moral damage. The author concludes that forensic psychological examination can identify the traumatic factors that altered the examinee's emotional, cognitive and motivational state and self-esteem, thereby substantiating claims for moral damage.

Keywords: mobbing, workplace bullying, forensic psychological examination, moral damage, non-pecuniary damage, mental health, psychological trauma, harassment, labour law, destructive professional development.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 29.05.2022; у номері — 30.06.2022; DOI:* ***10.53672/ej.3.2022.01***[1].

Повний текст

Текст статті.

Як показує статистика, мобінг у сучасній трудовій сфері стає далеко не рідкістю. Відповідно до опитування, проведеного у 2020 році британською компанією SME Loans, з-поміж 2000 найманих працівників 23 % піддавались знущанням на робочому місці, 25 % респондентів почувають себе ущемленими на роботі. Відсотковий показник мобінгу змінюється протилежно пропорційно зростанню віку найманих працівників [1]. Статистика американського Workplace Bullying Institute за 2021 рік свідчить про те, що 30 % усіх дорослих американців зазнали офісного булінгу, зокрема постраждало 76,3 млн. працівників [2].

Таке зростання кількості жертв мобінгу зумовлює наше звернення до міждисциплінарної проблематики феномену мобінгу, що має наукову і практичну значимість і для психології, і для медицини, і для юриспруденції. Зокрема, у частині розуміння ризиків для психічного здоров'я людини через переживання нею фізичних і моральних страждань як реакцій на неправомірні дії, що спричинили зміни в стані здоров'я, та положень національного законодавства про питання юридичного факту визнання/невизнання моральної шкоди та її відшкодування постраждалій особі. З урахуванням зазначеного актуальність теми цього допису вважаємо беззаперечною.

У контексті поширення мобінгу варто звернути увагу на результати досліджень науковців. Так, Д. Маран, С. Бернарделі та А. Варетто на основі низки судових рішень розглядали типи, мотиви та наслідки мобінгу [3]. Авторки з'ясували, що, здебільшого жертвами мобінгу є жінки віком до 45 років. Особливості протікання мобінгу в кожному окремому випадку залежать від психологічних типів жертви та мобера [3]. Дослідники Б. Ердемір, С. Демір та Ю. Осал розглядали мобінг з погляду на академічне лідерство [4]. Автори вважають, що в компаніях із позитивним керівництвом значно рідше трапляються випадки мобінгової поведінки [4]. Ч. Превост та Є. Хант у своїх наукових розвідках аналі-

зували випадки мобінгу в професійному колективі університету [5]. Цікавими видаються результати соціологічного дослідження, реалізованого у вигляді пілотного Інтернет-опитування з використанням сервісу Google-форми за участю 108 осіб. За отриманими результатами 43,9 % опитаних на собі відчули акти психологічного утиску на робочому місці в процесі виконання трудової діяльності. Водночас 26,2 % відмічали, що звільнялись з роботи саме через вплив мобінгу. Серед причин мобінгу опитувані називають такі, як: прагнення відплати мобера, особистісна злість, заздрість, почуття нудьги, наявність сімейних проблем, самовпевненість мобера та прагнення самоствердитись за допомогою інших, позитивні досягнення жертви (нова посада, нове житло, народження дитини), кризове становище в компанії, почуття страху, нерівномірний розподіл обов'язків у компанії тощо.

З цього слідує, що вказані причини зумовлюють мобінг-дії, спрямовані на приниження гідності працівника, заниження/знецінення його професійних досягнень, успішності/визнання. Як наслідок мобінг-дій – фактична неможливість/небажання ефективно виконувати свої професійні функції та/або підпорядкування моберу, його абсолютному контролю, що позбавляє жертву мобера бажання виявляти будь-яку ініціативність. У цьому зв'язку варто розуміти, що особа переживає психологічну травму, яка розглядається як форма стресової ситуації, стан, що через виражену гостроту реакції, тривалість і повторюваність важко проживається та може спричинити певні патологічні розлади.

Зауважуємо, що українські дослідники розглядають мобінг як чинник руйнації не тільки психічного здоров'я. Т. Дзюба вважає, що внаслідок мобінгу виявляються «ознаки різноманітних порушень професійного здоров'я і, головне, руйнація індивідуальних сенсів професійного буття працівника, що прямо й опосередковано визначають ціннісне наповнення суб'єктивної картини життєвого шляху особистості з точки зору його поділу на життя «до і після» руйнівного впливу» [6]. Отже, мобінг є одним із синдромів деструктивного професіогенезу [7], тобто психосоматосоціальних порушень, викликаних негативним впливом взаємин у трудовому колективі, складовими яких є соціально-стресові і посттравматичні розлади, депресивні і тривожно-фобічні, невротичні і залежні, розлади особистості (психічна складова), соматоморфні розлади і психосоматичні захворювання (соматична складова) та порушення соціалізації і соціальні дисфункції, дезадаптація і деградація (соціальна складова).

Цікаво звернути увагу і на практичну сторону розв'язання означеної проблеми. Зокрема, досвід Сполучених Штатів Америки щодо притягнення роботодавця до матеріальної відповідальності за мобінг. Показовою у цьому випадку є справа Francis C. Dunlavey [8, p. 181–182], де працівнику була виплачена компенсація за «for a mental-mental injury», тобто за психічний розлад, який був спричинений депресією, що, на думку лікарів, була викликана неприйнятною психологічною атмосферою на робочому місці.

Механізм цивільно-правової відповідальності роботодавця за мобінг запроваджений і в Італії. Відомо, що Верховний суд Італії у своїй практиці активно використовує термін «розлад душі», і на думку суддів, у випадку мобінгу на робочому місці, компенсація має покривати всю завдану шкоду [9, p. 29].

Що з огляду на зазначене говорить Закон? В Україні наразі немає нормативно закріпленого визначення поняття «мобінг» та встановленої прямої відповідальності за нью-

го [10], тому говорити про можливість притягнення осіб до відповідальності за мобінг на робочому місці можливо через призму Закону «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». Так, пункт 7 ч. 1 ст. містить визначення «утиск» – небажана для громадянина поведінка, мета/наслідок якої – принизити його людську гідність за певними ознаками або створити стосовно громадянина напружену, ворожу, образливу, зневажливу атмосферу. За ст. 237-1 КЗпП йдеться про відшкодування моральної шкоди, якщо порушення законних прав особи призвели до моральних страждань, втрати нормальних життєвих зв'язків. Розуміння моральної шкоди відповідно до п. 3 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» від 31.03.1995 р. № 4, пояснюється тим, що моральна шкода – це втрата немайнового характеру внаслідок моральних чи фізичних страждань або інших негативних явищ, заподіяних фізичній чи юридичній особі незаконними діями чи бездіяльністю інших осіб [10]. Тобто, враховуючи відсутність на сьогодні законодавчо врегульованого механізму захисту від мобінгу, можливим є використання способу захисту у вигляді відшкодування моральної шкоди на підставі вищезазначених норм шляхом звернення з позовною заявою до суду.

З урахуванням вищевикладеного можна зробити висновок, що у випадках мобінгу цілком обґрунтованим є застосування психологічної експертизи. Процедура проведення експертизи дозволяє встановити психотравмувальні фактори, що впливають на зміни емоційного, когнітивного, мотиваційного стану, самооцінки підекспертної особистості. Відтак, констатувати, що переживання, спричинені мобінг-діями, позначаються негативними змінами на психічному й психологічному здоров'ї людини.

Література:

1. Rosling L. 1/4 of UK Employees bullied at work. URL: https://www.smeloans.co.uk/blog/bullying-in-the-workplace-statistics-uk/.

2. Workplace bulling survey. URL: https://workplacebullying.org/.

3. Maran D., Bernardelli S., Varetto A. Mobbing (bullying at work) in Italy: Characteristics of successful court cases. Journal of Injury and Violence Research. 2018. Vol. 10, No. 1. P. 17–24.

4. Academic mobbing in relation to leadership practices: A new perspective on an old issue / B. Erdemir et al. The Educational Forum. 2020. Vo. 84, No. 2. P. 126–139.

5. Prevost C., Hunt E. Bullying and mobbing in academe: A literature review. European Scientific Journal. 2018. Vol. 14, No. 8. URL: https://eujournal.org/index.php/esj/article/view/10620.

6. Дзюба Т.М. Мобінг як чинник руйнації професійного здоров'я вчителя. URL: https://kipt.sumdu.edu.ua/pdf/buling/Dzuba_T_Mobbing.pdf.

7. Сидоров П.И., Новикова И.А. Ментальная медицина: методология и практика. Кишинев: Academic Publishing, 2012. 693 с.

8. Noa Davenport. MOBBING Emotional Abuse in the American Workplace / N. Davenport, R. Distler Schwartz, G. Pursell Elliott. 2014. URL: workplacemobbing.com.au/wp-content/uploads/2018/09/MOBBING-PDF-Version-2014-2.pdf.

9. Sexual and moral harassmen in the workplace. XX WORLD CONGRESS OF LABOUR AND SOCIAL SECURITY LAW. 2012. URL: islssl.org/wp-content/uploads/2013/01/SexualandMoralHarassment-GamonelandUgarte.pdf.

10. Запитайте юриста: мобінг – як захистити себе працівнику? URL: https://thepoint.rabota.ua.

References

1. Yatsyna O. F. Pro mobinh u praktytsi psykholohichnoi ekspertyzy: ryzyky psykhichnoho zdorovia - moralna shkoda [Mobbing in the Practice of Psychological Examination: Mental Health Risks and Moral Damage]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. Vol. 7, No. 3 (39). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.3.2022.01. URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/6735-yatsina-o-f-pro-mobing-u-praktitsi-psikhologichnoji-ekspertizi-riziki-psikhichnogo-zdorov-ya-moralna-shkoda (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

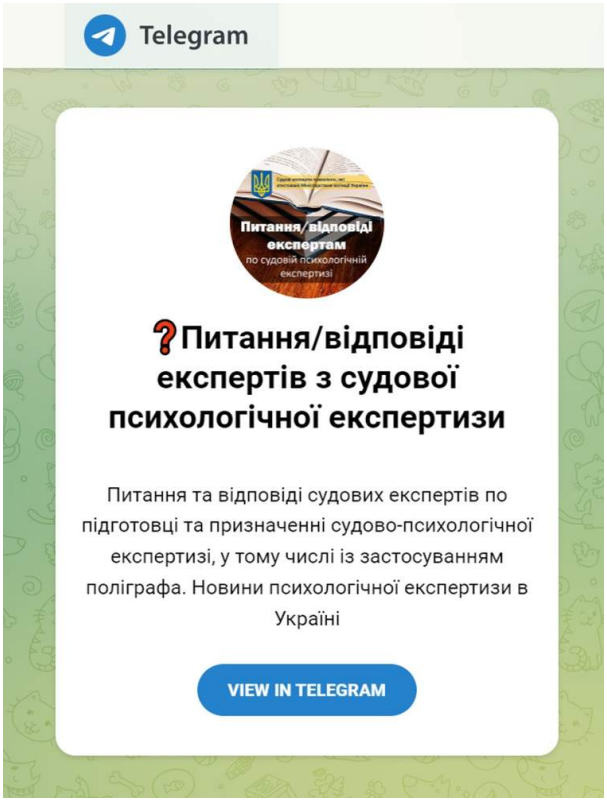
ПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ ЕКСПЕРТІВ З СУДОВОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ. СТВОРЕНІ ГРУПИ ДЛЯ ОПЕРАТИВНОГО ОТРИМАННЯ ГРОМАДЯНАМИ, АДВОКАТАМИ, СУДДЯМИ, СЛІДЧИМИ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТА ЗАЛУЧЕННЯ СУДОВОГО ЕКСПЕРТА ПСИХОЛОГА (ПОЛІГРАФОЛОГА)[1]

Службова інформація. Редакція повідомляє, що 14 червня 2022 р. через велику кількість звернень громадян, адвокатів, суддів, прокурорів і слідчих створено спільноту у Viber і групу в Telegram для оперативного отримання інформації щодо підготовки, призначення та проведення судово-психологічної експертизи, зокрема із застосуванням поліграфа за міжнародними стандартами. У групах судові експерти відповідатимуть на запитання учасників, публікуватимуться новини галузі судової експертизи в Україні та світі, нормативні документи. Наведено посилання на групи та згадано інші матеріали журналу.

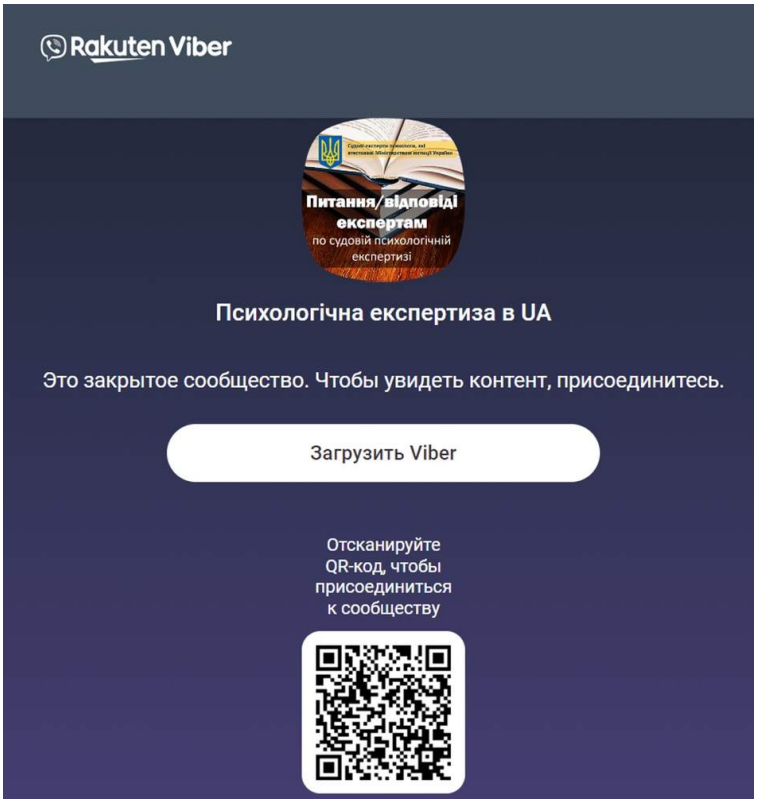
Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 14.06.2022.*

Повний текст

Група в Телеграм: https://t.me/questions_psychol_expertizeUA

Спільнота в Viber: https://invite.viber.com/?g2=AQAn1HmmVhm8Z09Yj9as75lPHVENvxj%2FL%2FW5HoMREGZbhq2K3cj29HQVmpmOz5am

Раніше повідомлялось, **17 червня 2022 року у місті Львові відбудеться Другий Всеукраїнський форум судових експертів**

Скасовано довідки про судимість та про притягнення до кримінальної відповідальності. Сформувати **Витяг з інформаційно-аналітичної системи «Облік відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності та наявності судимості»** можна за 1 хвилину!

References

1. Pytannia ta vidpovidi ekspertiv z sudovoi psykholohichnoi ekspertyzy. Stvoreni hrupy dlia operatyvnoho otrymannia hromadianamy, advokatamy, suddiamy, slidchymy informatsii shchodo psykholohichnoi ekspertyzy ta zaluchennia sudovoho eksperta psykholoha (polihrafoloha) [Questions and Answers of Experts on Forensic Psychological Examination. Groups Have Been Created for Citizens, Lawyers, Judges and Investigators to Promptly Obtain Information on Psychological Examination and the Involvement of a Forensic Psychologist (Polygraph Examiner)]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. Vol. 7, No. 3 (39). URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/6749-pitannya-vidpovidi-ekspertam-z-sudovoji-psikhologichnoji-ekspertizi-stvoreni-sotsialni-grupi-dlya-operativnogo-otrimannya-informatsiji-gromadyanami-advokatami-suddyami-slidchimi-shchodo-psikhologichnoji-ekspertizi-ta-zaluchennya-sudovogo-eksperta-psikhologa-poligrafologa (onovlena versiia vid 15.06.2022). [in Ukrainian].

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗНАНЬ ЗАДЛЯ ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ В УКРАЇНІ ЗА НАСЛІДКОМ ВІЙСЬКОВОГО ОЗБРОЄНОГО НАПАДУ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ[1]

Назаров О. А.

DOI: 10.53672/ej.1.2022.01[1] Check for updates

Реферат. Назаров О. А. порушує питання про науково обґрунтоване обчислення грошової компенсації моральної шкоди, завданої мешканцям України збройним нападом російської федерації, розпочатим 24 лютого 2022 р. Матеріал підготовлено для Всеукраїнської науково-практичної конференції (за міжнародною участю) «Актуальні питання судової психологічної експертизи у справах за позовами про відшкодування моральної шкоди» (Харків, 3 червня 2022 р.). Автор спирається на Додатковий протокол I до Женевських конвенцій 1949 р., який зобов'язує сторони збройного конфлікту захищати цивільне населення та медичний персонал, і кваліфікує удари по житлових кварталах, лікарнях і машинах швидкої допомоги як воєнні злочини. Правовою основою відшкодування визначено ст. 23 Цивільного кодексу України: розкрито чотири форми моральної шкоди та критерії, за якими суд встановлює її розмір (характер правопорушення, глибина фізичних і душевних страждань, ступінь вини, вимоги розумності й справедливості). Фактичний матеріал становлять дані Управління Верховного комісара ООН з прав людини станом на 10 квітня 2022 р. (4232 жертви серед цивільних, з них 1793 загиблі й 2439 поранених), повідомлення Генеральної прокуратури України про 176 загиблих дітей і відомості про 4,5 млн біженців. Методичною основою експертної оцінки названо Методику психологічного дослідження у справах щодо заподіяння моральних страждань особі та відшкодування моральної шкоди (Савкіна Т. В., Єгорова Т. М., Сліпець О. О. та ін.; ХНДІСЕ, 2017), зареєстровану Мін'юстом 18.01.2019 за № 14.1.75; окреслено об'єкт і предмет такого дослідження. Автор закликає судових експертів-психологів зважити на можливе навантаження в разі звернень близьких членів родин загиблих і вказує на негативну судову практику щодо «колективних» розрахунків розміру відшкодування без урахування індивідуальних особливостей потерпілого. Запропоновано три напрями: репарації держави-агресора (з історичним прикладом виплат Німеччини після Першої світової війни), програми ООН з відшкодування збитків (реституція, компенсація, реабілітація, сатисфакція, гарантії неповторення) та індивідуальну судово-психологічну експертизу щодо кожного потерпілого чи позивача. Висновок: Україні разом із міжнародними організаціями потрібно виробити справедливі й науково обґрунтовані способи обчислення такої компенсації.

Ключові слова: моральна шкода, відшкодування моральної шкоди, збройна агресія російської федерації, судово-психологічна експертиза, спеціальні психологічні знання, репарації, міжнародне гуманітарне право, стаття 23 ЦК України, методика дослідження моральних страждань.

Problematic Aspects of Applying Special Psychological Knowledge to Compensation for Non-Pecuniary Damage in Ukraine Resulting from the Armed Military Attack of the Russian Federation

Nazarov O. A.

Abstract. Nazarov O. A. addresses how monetary compensation for non-pecuniary (moral) damage suffered by residents of Ukraine as a result of the armed attack of the russian federation, launched on 24 February 2022, can be calculated on a scientifically sound basis. The paper was prepared for an all-Ukrainian conference with international participation on forensic psychological examination in moral damage cases (Kharkiv, 3 June 2022). The author refers to Additional Protocol I to the Geneva Conventions, which obliges parties to an armed conflict to protect civilians and medical personnel, and to Article 23 of the Civil Code of Ukraine, which defines the forms of moral damage and the criteria courts use to set compensation. Factual material includes figures of the Office of the UN High Commissioner for Human Rights as of 10 April 2022 (4,232 civilian casualties, including 1,793 killed and 2,439 injured), data of the Prosecutor General's Office of Ukraine on 176 children killed, and UN estimates of 4.5 million refugees. The methodological basis for expert assessment is the Methodology of Psychological Research in Cases of Moral Suffering and Compensation for Moral Damage (Kharkiv Research Institute of Forensic Examinations, 2017), registered by the Ministry of Justice of Ukraine in 2019. The author invites forensic psychologists to consider the possible workload when close relatives of the dead seek examinations, and notes negative court practice regarding collective calculations that ignore the individual characteristics of each victim. Three routes are proposed: reparations paid by the aggressor state, UN reparation programmes (restitution, compensation, rehabilitation, satisfaction and guarantees of non-repetition), and individual forensic psychological examinations to establish an approximate amount of compensation for each claimant. Ukraine and international organisations are urged to develop fair and evidence-based methods for such calculations.

Keywords: moral damage, non-pecuniary damage, compensation, armed aggression of the russian federation, forensic psychological examination, special psychological knowledge, reparations, international humanitarian law, Civil Code of Ukraine.

Першоджерело: *Назаров О. А. Проблемні аспекти застосування спеціальних психологічних знань задля відшкодування моральної шкоди в Україні за наслідком військового озброєного нападу російської федерації. Зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (за міжнар. участю). Реферат оприлюднено на сайті 27.06.2022; у номері — 30.06.2022; DOI:* ***10.53672/ej.1.2022.01***[1].

References

1. Nazarov O. A. Problemni aspekty zastosuvannia spetsialnykh psykholohichnykh znan zadlia vidshkoduvannia moralnoi shkody v Ukraini za naslidkom viiskovoho ozbroienoho napadu rosiiskoi federatsii [Problematic Aspects of Applying Special Psychological Knowledge to Compensation for Non-Pecuniary Damage in Ukraine Resulting from the Armed Military Attack of the Russian Federation] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. Vol. 7, No. 3 (39). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.1.2022.01. URL: https://expertize-journal.org.ua/psikhologichna-ekspertiza/6834-nazarov-o-a-problemni-aspekti-zastosuvannya-spetsialnikh-psikhologichnikh-znan-zadlya-vidshkoduvannya-moralnoji-shkodi-v-ukrajini-za-naslidkom-vijskovogo-ozbroenogo-napadu-rosijskoji-federatsiji (onovlena versiia vid 07.11.2026). [in Ukrainian].

1.3. ПРАВОВЕ ТА НАУКОВО-ПРИКЛАДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

СКАСОВАНО ДОВІДКИ ПРО СУДИМІСТЬ ТА ПРО ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ. СФОРМУВАТИ ВИТЯГ З ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ «ОБЛІК ВІДОМОСТЕЙ ПРО ПРИТЯГНЕННЯ ОСОБИ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА НАЯВНОСТІ СУДИМОСТІ» МОЖНА ЗА 1 ХВИЛИНУ![1]

Анотація. Наказ МВС від 30 березня 2022 р. № 207 «Деякі питання ведення обліку відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності та наявності судимості», зареєстрований у Міністерстві юстиції 15 квітня 2022 р. за № 425/37761, запровадив нову форму підтвердження відомостей про судимість. Як повідомив Олександр Федієнко (Комітет Верховної Ради з питань цифрової трансформації), довідки про відсутність (наявність) судимості та про притягнення до кримінальної відповідальності скасовано, а офіційним документом відтепер є витяг з інформаційно-аналітичної системи «Облік відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності та наявності судимості», який можна отримати на порталі МВС. Доступ до системи мають фізичні особи, органи державної влади, установи та організації. Кожен витяг засвідчується електронною печаткою служби Єдиної інформаційної системи МВС і містить QR-код, за яким можна знайти відповідний запис в електронних ресурсах системи. За повідомленням МВС на урядовому порталі від 18 квітня 2022 р., електронний сервіс дає змогу особам від 14 років отримати відомості про себе після входу до особистого кабінету за допомогою кваліфікованого електронного підпису; витяг формується в електронній формі, як правило, приблизно за хвилину, а його чинність можна перевірити за номером або QR-кодом. Перелічено типові ситуації, коли витяг потрібен: працевлаштування, оформлення візи для виїзду за кордон, участь у тендерах (публічних закупівлях), усиновлення та встановлення опіки, оформлення громадянства, оформлення чи поновлення документів. Матеріал має довідкове значення для громадян, адвокатів і судових експертів, яким потрібні офіційні відомості про несудимість, і містить посилання на сервіс МВС та текст наказу. Редакція також нагадує про послугу журналу «Консультація» щодо призначення судово-психологічної експертизи, зокрема у справах про відшкодування моральної шкоди, завданої воєнними злочинами.

Ключові слова: витяг про несудимість, судимість, притягнення до кримінальної відповідальності, наказ МВС № 207, інформаційно-аналітична система, електронна печатка, QR-код, електронні послуги, кваліфікований електронний підпис.

Certificates of Criminal Record and of Criminal Prosecution Have Been Abolished: An Extract from the Information and Analytical System "Records on Criminal Prosecution and Criminal Records" Can Be Generated in One Minute

Abstract. Order No. 207 of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine of 30 March 2022 on certain issues of keeping records on criminal prosecution and criminal records, registered with the Ministry of Justice on 15 April 2022 under No. 425/37761, replaced the former certificates of the absence

(presence) of a criminal record and of criminal prosecution with an extract from the information and analytical system in which these records are kept. Citing Oleksandr Fediienko of the parliamentary Committee on Digital Transformation, the report explains that the system is accessible to individuals, public authorities, institutions and organisations. Each extract bears the electronic seal of the service of the Unified Information System of the Ministry of Internal Affairs and contains a QR code linking it to the corresponding record in the system. According to the Ministry's announcement on the Government portal of 18 April 2022, persons aged 14 and over can obtain information about themselves through the online service after logging into a personal account with a qualified electronic signature; the electronic extract is usually generated within about a minute, and its validity can be checked by its number or QR code. Typical uses include employment, visa applications, participation in public procurement, adoption and guardianship, citizenship procedures and the issuance or renewal of documents. The report is of reference value for citizens, attorneys and forensic experts who need official proof of the absence of a criminal record and provides links to the online service and to the text of the order.

Keywords: criminal record certificate, criminal record extract, criminal prosecution records, Ministry of Internal Affairs of Ukraine, information and analytical system, electronic seal, QR code, e-government services, qualified electronic signature.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 14.06.2022.*

Повний текст

серія ІІА № 1786140

МІНІСТЕРСТВО
ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

ДОВІДКА

ПОВНА*

вул. Богомольця, 10, м. Київ, 01601

20066403600490541134

За обліками МВС громадянин(ка) УКРАЇНИ
, 29.05.1986 року народження,
уродженець(ка) С.ПАВЛІВКА ГЕНІЧЕСЬКИЙ РАЙОН ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТЬ УКРАЇНА на території України станом на 06.03.2020 до кримінальної відповідальності не притягується, не знятої чи не погашеної судимості не має та в розшуку не перебуває.
Довідка надана для ОФОРМЛЕННЯ АБО ПОНОВЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ

ДЛЯ ДОВІДОК

Довідка отримана через ТСЦ № 8048 РСЦ МВС в м. Києві

Заступник директора В.П. Кочеткова

Головний спеціаліст ТСЦ Сосюк Т.Б.

* Довідка містить результати перевірки за персонально-довідковим обліком ЄІС МВС стосовно відсутності(наявності) судимості, притягнення особи до кримінальної відповідальності, обмежень, передбачених кримінально-процесуальним законодавством України.
Довідка надається безоплатно (Закон України "Про захист персональних даних", ст. 19)

Витяг про відсутність судимості може знадобитися: 1) під час оформлення на роботу; 2) ля оформлення візи для виїзду за кордон; 3) для участі в тендері; 4) для усиновлення, встановлення опіки; 5) для оформлення громадянства; 6) для оформлення або поновлення документів тощо.

ВР-000102425

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Департамент інформатизації

Перевірка достовірності

ПОВНИЙ

ВИТЯГ

з інформаційно-аналітичної системи "Облік відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності та наявності судимості"

Виданий про те, що громадянин(ка) УКРАЇНИ [redacted], [redacted] року народження, уродженець(ка) [redacted], Украина на території України станом на 14.06.2022 до кримінальної відповідальності не притягується, незнятої чи непогашеної судимості не має та в розшуку не перебуває.

Витяг надано для ПРЕД`ЯВЛЕННЯ ЗА МІСЦЕМ ВИМОГИ

ДЕПАРТАМЕНТ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ МВС УКРАЇНИ ДЛЯ ДОВІДОК

Заступник директора Валентина КОЧЕТКОВА

Сформувати Витяг з інформаційно-аналітичної системи «Облік відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності та наявності судимості» можна за посиланням - https://vytiah.mvs.gov.ua/app/landing **Час формування Витягу - не більше 1 хвилини!!!!**

Нормативны документи:

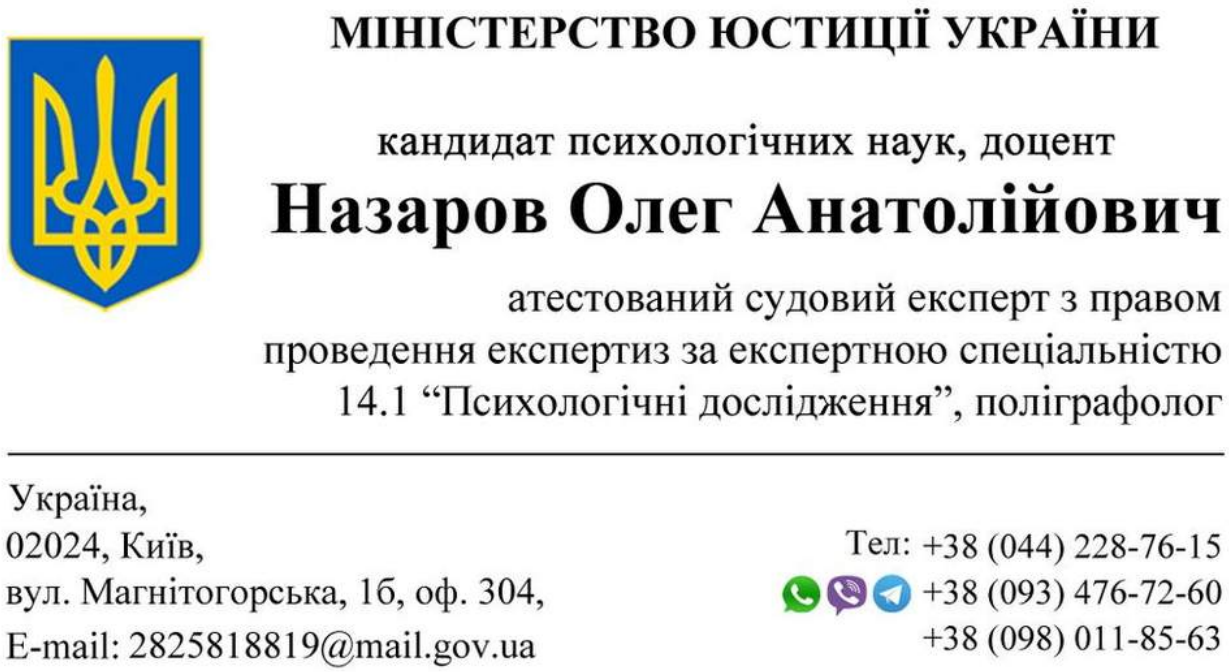
1. Наказ МВС від 30.03.2022 № 207 «Деякі питання ведення обліку відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності та наявності судимості». - URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0425-22#Text

Додатково, **Переказати кошти для допомоги Збройним Силам України та гуманітарної допомоги з платіжної картки**

Традиційно, нагадуємо користувачам журналу, що науковий журнал запроваджує надання послуг **«Консультація»: запит на проведення судово-психологічної експертизи за різними підставами, у тому числі відшкодування моральної шкоди завданою військовими злочинами, із застосуванням поліграфа** на замовлення зацікавлених осіб, суду, правоохоронних органів згідно процесуальних кодексів. - URL: http://expertize-journal.org.ua/konsultacia **Телефон для термінового дзвінка судовому експерту:** +38 093 476 72 60 (Viber, Telegram, Whatsapp).

Звертаємо увагу, організація проведення професійних консультацій всім зацікавленим, здійснюється членом Президії Науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України, головним редактором журналу, атестованим судовим експертом психологом (поліграфологом), кандидатом психологічних наук, доцентом Назаровим Олегом Анатолійовичем.

References

1. Skasovano dovidky pro sudymist ta pro prytiahnennia do kryminalnoi vidpovidalnosti. Sformuvaty Vytiah z informatsiino-analitychnoi systemy "Oblik vidomostei pro prytiahnennia osoby do kryminalnoi vidpovidalnosti ta naiavnosti sudymosti" mozhna za 1 khvylynu! [Certific-

ates of Criminal Record and of Criminal Prosecution Have Been Abolished: An Extract from the Information and Analytical System "Records on Criminal Prosecution and Criminal Records" Can Be Generated in One Minute]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. Vol. 7, No. 3 (39). URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/6748-skasovano-dovidki-pro-vidsutnist-nayavnist-sudimosti-ta-pro-prityagnennya-do-kriminalnoji-vidpovidalnosti-vityag-z-informatsijno-analitichnoji-sistemi-oblik-vidomostej-pro-prityagnennya-osobi-do-kriminalnoji-vidpovidalnosti-ta-nayavnosti-sudimosti-formuetsya-ne-bilshe-1-khvilini (onovlena versiia vid 15.06.2022). [in Ukrainian].

СЛУЖБОВА ІНФОРМАЦІЯ

14 ЧЕРВНЯ 2022 РОКУ ВИПОВНИЛОСЬ 20 РОКІВ З ДАТИ УТВОРЕННЯ В 2002 РОЦІ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ ТА ВНЕСЕННЯМ ІНСТИТУТУ ДО СФЕРИ УПРАВЛІННЯ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ[1]

Службова інформація. Привітання редакції журналу Дніпропетровському науково-дослідному інституту судових експертиз з 20-річчям. Нагадано, що інститут утворено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 червня 2002 р. № 341-р на базі Дніпропетровського відділення Харківського НДІСЕ ім. М. С. Бокаріуса, яке діяло з 1993 р., з віднесенням до сфери управління Мін'юсту. Зазначено зону обслуговування (Дніпропетровська та Запорізька області), правові засади діяльності, основні напрями роботи — судові експертизи й експертні дослідження, наукова та методична діяльність, підготовка й підвищення кваліфікації експертів, а також контактні дані інституту.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 15.06.2022.*

Повний текст

Редакція журналу, вітає Дніпропетровський науково-дослідний інститут судових експертиз з 20-річчям! Бажає Інституту зростання, розвитку, розширення та достатнього фінансування для здійснення незалежної, кваліфікованої та професійної судово-експертної діяльності! Миру, спокою та добробуту!

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Р О З П О Р Я Д Ж Е Н Н Я
від 14 червня 2002 р. N 341-р
Київ

Про утворення Дніпропетровського
науково-дослідного інституту
судових експертиз

1. Прийняти пропозицію Мін'юсту, погоджену з Мінекономіки, МОН, Мінфіном та Дніпропетровською облдержадміністрацією, про утворення Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз на базі Дніпропетровського відділення Харківського науково-дослідного інституту судових експертиз, яке ліквідується, з віднесенням цього Інституту до сфери управління Мін'юсту.

2. Мін'юсту вирішити в установленому порядку питання, пов'язані з утворенням Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз і забезпеченням фінансування наукових досліджень та судово-експертної діяльності, що проводитимуться цим Інститутом.

Прем'єр-міністр України А.КІНАХ

Інд. 29

Історія розвитку інституту:

Інститут розпочав свою діяльність у 1993 році як Дніпропетровське відділення Харківського науково-дослідного інституту судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса. Із сучасною назвою Інститут заснований у 2002 році згідно Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 червня 2002 року № 341-р. Зоною обслуговування Дніпропетровського науково – дослідного інституту судових експертиз є Дніпропетровська та Запорізька області. Інститут є державною спеціалізованою установою, яка у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України "Про судову експертизу", "Про наукову і науково-технічну діяльність", "Про засади запобігання і протидії корупції", іншими законами України, процесуальним законодавством України, постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України, наказами та розпорядженнями Міністерства юстиції України, іншими нормативно–правовими актами.

ДніпроНДІСЕ — одна з провідних державних експертних установ України. Щорічно інститут виконує тисячі судових експертиз, бере участь у створенні належної доказової бази, надає висококваліфіковану експертну допомогу правоохоронним органам, судам усіх рівнів, органам місцевої влади та громадянам.

Напрямки діяльності Інституту:

- проведення судових експертиз, призначених у кримінальних провадженнях, цивільних, господарських, адміністративних справах, справах про адміністративні правопорушення, виконавчих провадженнях;

- наукова робота в галузі судової експертизи і криміналістики і впровадження її результатів в експертну, слідчу і судову практику;
проведення експертних досліджень при вирішенні питань, що виходять за рамки судочинства із застосуванням засобів і методів судової експертизи,

- результати яких оформлюються як висновки експертних досліджень;

- підготовка фахівців у галузі судової експертизи і підвищення кваліфікації експертних кадрів;

- науково-інформаційна і методична діяльність.

Контактная інформація:

Адреса сайту: http://www.dniprondise.dp.ua

Поштова адреса: 49000, м. Дніпро, вул. Січеславська Набережна, 17, оф. 801

Електронна адреса: dniprondise@ukr.net

Нормативні документи:

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 червня 2002 р. № 341-р "Про утворення Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз". - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341-2002-%D1%80#Text

References

1. 14 chervnia 2022 roku vypovnylos 20 rokiv z daty utvorennia v 2002 rotsi Dnipropetrovskoho naukovo-doslidnoho instytutu sudovykh ekspertyz ta vnesenniam Instytutu do sfery upravlinnia Ministerstva yustytsii Ukrainy [On 14 June 2022, 20 Years Passed Since the Establishment in 2002 of the Dnipropetrovsk Research Institute of Forensic Examinations and Its Transfer to the Management of the Ministry of Justice of Ukraine]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. Vol. 7, No. 3 (39). URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/6751-14-chervnya-2002-roku-bulo-utvoreno-dnipropetrovskij-naukovo-doslidnij-institut-sudovikh-ekspertiz-z-vnesennyam-tsogo-institutu-do-sferi-upravlinnya-ministerstva-yustitsiji-ukrajini (onovlena versiia vid 15.06.2022). [in Ukrainian].

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ

Розширене інтерв'ю з директором Львівського науково-дослідного інституту судових експертиз Зелінською Марією 16 травня 2022 року по важливим питанням діяльності Інституту та причин зміни керівника Куманська-Нор Оксани (ЧАСТИНА 1) ВІДЕО+ДОКУМЕНТИ[1]

18.05.2022

Короткий зміст. 16 травня 2022 року Олег Назаров записав для журналу інтерв'ю з директоркою Львівського науково-дослідного інституту судових експертиз Марією Зелінською (частина 1), яка звернулася до редакції, щоб скористатися правом на відповідь. Подано історію ЛНДІСЕ з 1968 року й перелік його керівників. Зелінська виконує обов'язки керівника з 2 березня 2022 року, а директоркою її призначено наказом Мін'юсту від 29.04.2022 № 1683/5. За її даними, інвентаризація виявила нестачу 3 737 670 гривень. Опубліковано надані нею документи, зокрема накази про преміювання, у яких редакція вбачає ознаки можливого конфлікту інтересів керівництва інституту.

03 червня 2022 року в онлайн режимі відбудеться Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання судової психологічної експертизи у справах за позовами про відшкодування моральної шкоди»[2]

27.05.2022

Короткий зміст. 3 червня 2022 року Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» проведе онлайн Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Актуальні питання судової психологічної експертизи у справах за позовами про відшкодування моральної шкоди». Модерують її Елла Сімакова-Єфремян і Тетяна Єгорова. У програмі доповіді Наталії Ткаченко (Мін'юст), Олександра Бандурки, Юрія Ірхіна, Олени Яцини, фахівців із Молдови та інших, зокрема виступ Олега Назарова про застосування психологічних знань для відшкодування моральної шкоди, завданої збройним нападом російської федерації.

Поліграфолог - професія, яка допомагає Національної поліції України в розслідуваннях злочинів[3]

29.05.2022

Короткий зміст. За інформацією МВС, у травні 2022 року Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції організував навчання ще однієї групи поліграфологів. Спершу підготовка йшла за американськими програмами, згодом адаптованими до українського законодавства, і вже випущено понад 10 груп. Наведено довідку Управління карного розшуку ГУНП в Сумській області (оприлюднену 09.06.2020) про опитування з поліграфом з 2009 року: приклади розкриття вбивств і зникнень людей, напрями застосування та обмеження. Названо Інструкцію про порядок використання поліграфів у Національній поліції, затверджену наказом МВС від 13.11.2017 № 920.

Куманська-Нор Оксана, екс-директорка ЛНДІСЕ в професійній бесіді 25 травня 2022 року з журналістами на тему: «Конструктивна критика та недоліки в діяльності науково-дослідних установ судових експертиз Мін'юсту, звільнення». ДОКУМЕНТИ+ВІДЕО[4]

06.06.2022

Короткий зміст. 25 травня 2022 року журналісти видання провели інтерв'ю з колишньою директоркою Львівського науково-дослідного інституту судових експертиз Оксаною Куманською-Нор, яка звільнилася за власним бажанням 1 березня 2022 року. Вона сама запропонувала розмову про конструктивну критику роботи науково-дослідних установ судових експертиз Мін'юсту та причини свого звільнення. Повторено довідку про історію ЛНДІСЕ. Опубліковано її документи: презентацію діяльності інституту за 2021 рік, економічні показники НДУСЕ, листи щодо збереження майна, придбаного на тендерах 2021 року, та щодо розірвання договору на обладнання для дослідження дорожнього покриття.

Важливі норми України: стаття 28 Конституції України. Кожен має право на повагу до його гідності. Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідам[5]

30.06.2022

Короткий зміст. У рубриці «Важливі норми України» наведено статтю 28 Конституції України: кожен має право на повагу до гідності, ніхто не може зазнавати катування чи жорстокого, нелюдського поводження, а медичні, наукові й інші досліди над людиною допустимі лише з її вільної згоди. Редакція зазначає, що саме ця норма стала підставою для застосування поліграфа в Україні й знайшла відображення в інструкціях МВС, ДБР, СБУ та Генеральної прокуратури. Нагадано, що Конституцію ухвалено 28 червня 1996 року; вона містить преамбулу, 15 розділів, 161 статтю і 14 пунктів перехідних положень.

Важливі норми України: стаття 68 Конституції України. Кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи інших людей. Незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності[6]

30.06.2022

Короткий зміст. Стаття 68 Конституції України, подана в рубриці «Важливі норми України», зобов'язує кожного неухильно додержуватися Конституції та законів, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей; незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності. Додано довідку про Основний Закон: Верховна Рада ухвалила його 28 червня 1996 року, він складається з преамбули, 15 розділів, 161 статті й 14 пунктів перехідних положень і став першою Конституцією незалежної України. Наведено посилання на офіційний текст Конституції на сайті Верховної Ради.

References

1. Rozshyrene interviu z dyrektorom Lvivskoho naukovo-doslidnoho instytutu sudovykh ekspertyz Zelinskoiu Mariieiu 16 travnia 2022 roku po vazhlyvym pytanniam diialnosti Instytutu ta prychyn zminy kerivnyka Kumanska-Nor Oksany (CHASTYNA 1) VIDEO+DOKUMENTY [An Extended Interview with Mariia Zelinska, Director of the Lviv Research Institute of Forensic Examinations, on 16 May 2022 on Important Issues of the Institute's Activities and the Reasons for the Replacement of Its Head Oksana Kumanska-Nor (Part 1), Video and Documents]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2022. 18 trav. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/6716-interv-yu-z-direktorom-lvivskogo-naukovo-doslidnogo-institutu-sudovikh-ekspertiz-zelinskoyu-marieyu-borisivnoyu (onovlena versiia vid 18.05.2022). [in Ukrainian].

2. 03 chervnia 2022 roku v onlain rezhymi vidbudetsia Vseukrainska naukovo-praktychna konferentsiia "Aktualni pytannia sudovoi psykholohichnoi ekspertyzy u spravakh za pozovamy pro vidshkoduvannia moralnoi shkody" [On 3 June 2022, the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference "Topical Issues of Forensic Psychological Examination in Claims for Compensation of Non-Pecuniary Damage" Will Be Held Online]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2022. 27 trav. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/6729-3-chervnya-2022-roku-v-onlajn-rezhimi-vidbudetsya-vseukrajinska-naukovo-praktichna-konferentsiya-aktualni-pitannya-sudovoji-psikhologichnoji-ekspertizi-u-spravakh-za-pozovami-pro-vidshkoduvannya-moralnoji-shkodi (onovlena versiia vid 28.05.2022). [in Ukrainian].

3. Polihrafoloh - profesiia, yaka dopomahaie Natsionalnoi politsii Ukrainy v rozsliduvanniakh zlochyniv [Polygraph Examiner – A Profession That Helps the National Police of Ukraine in Criminal Investigations]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2022. 29 trav. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/6741-poligrafolog-profesiya-yaka-dopomagae-v-rozsliduvannyakh-natsionalnoji-politsiji-ukrajini (onovlena versiia vid 31.05.2022). [in Ukrainian].

4. Kumanska-Nor Oksana, eks-dyrektorka LNDISE v profesiinii besidi 25 travnia 2022 roku z zhurnalistamy na temu: "Konstruktyvna krytyka ta nedoliky v diialnosti naukovo-doslidnykh ustanov sudovykh ekspertyz Miniustu, zvilnennia". DOKUMENTY+VIDEO [Oksana Kumanska-Nor, Former Director of the Lviv Research Institute of Forensic Examinations, in a Professional Conversation with Journalists on 25 May 2022 on "Constructive Criticism and Shortcomings in the Activities of the Research Institutions of Forensic Examinations of the Ministry of Justice, Dismissal". DOCUMENTS+VIDEO]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2022. 6 cherv. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/6743-kumanska-nor-oksana-eks-direktorka-lndise-v-profesijnij-besidi-25-travnya-2022-roku-z-zhurnalistami-na-temu-konstruktivna-kritika-ta-nedoliki-v-diyalnosti-naukovo-doslidnikh-ustanov-sudovikh-ekspertiz-ministerstva-yustitsiji-prichini-zvilnennya-poglyad-z-seredini-i-zovni-video-dokumenti (onovlena versiia vid 07.06.2022). [in Ukrainian].

5. Vazhlyvi normy Ukrainy: stattia 28 Konstytutsii Ukrainy. Kozhen maie pravo na povahu do yoho hidnosti. Zhodna liudyna bez yii vilnoi zghody ne mozhe buty piddana medychnym, naukovym chy inshym doslidam [Important Norms of Ukraine: Article 28 of the Constitution of Ukraine. Everyone Has the Right to Respect for His or Her Dignity. No Person Shall Be Subjected to Medical, Scientific or Other Experiments Without His or Her Free Consent]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2022. 30 cherv. URL: https://expertize-journal.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=6862 (onovlena versiia vid 30.06.2022). [in Ukrainian].

6. Vazhlyvi normy Ukrainy: stattia 68 Konstytutsii Ukrainy. Kozhen zoboviazanyi neukhylno doderzhuvatysia Konstytutsii Ukrainy ta zakoniv Ukrainy, ne posiahaty na prava i svobody inshykh liudei. Neznannia zakoniv ne zvilniaie vid yurydychnoi vidpovidalnolnosti [Important Norms of Ukraine: Article 68 of the Constitution of Ukraine. Everyone Is Obliged to Strictly Abide by the Constitution of Ukraine and the Laws of Ukraine and Not to Encroach Upon the Rights and Freedoms of Other People. Ignorance of the Law Does Not Exempt from Legal Liability]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2022. 30 cherv. URL: https://expertize-journal.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=6861 (onovlena versiia vid 30.06.2022). [in Ukrainian].

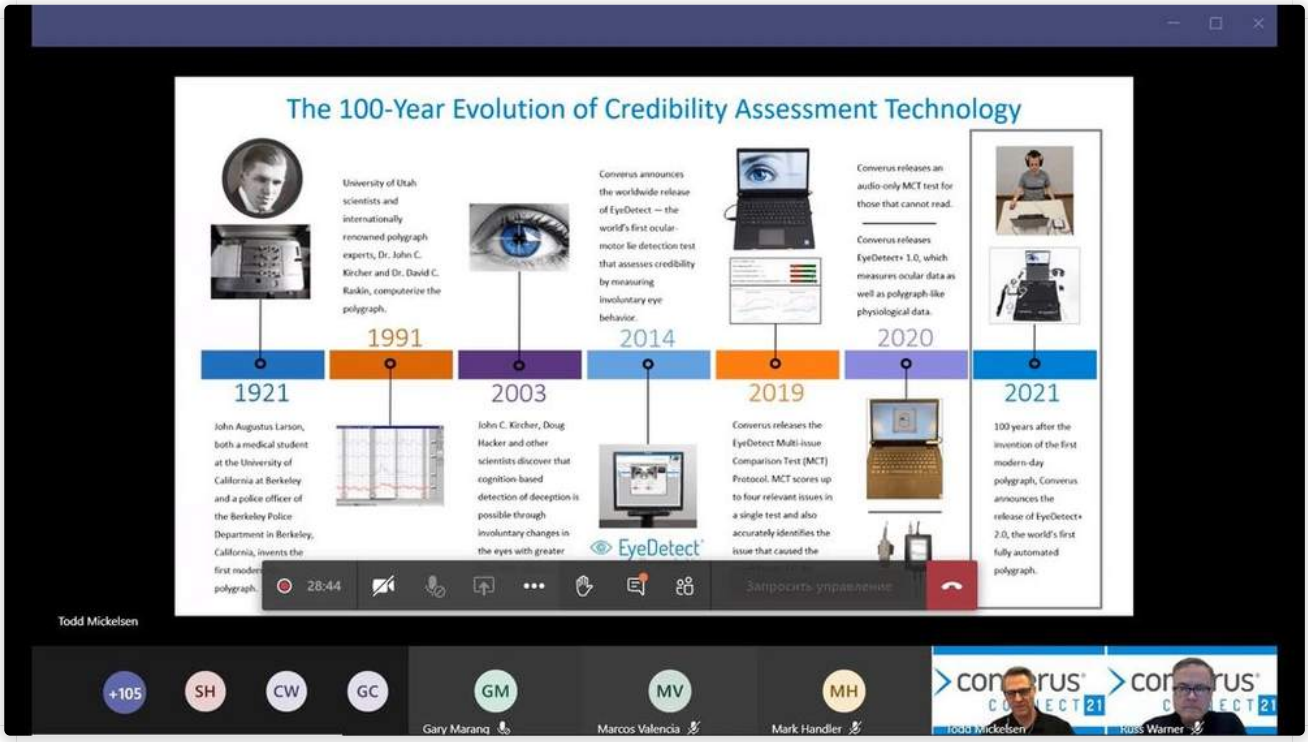
РОЗДІЛ 3. НОВИНИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕХНІКИ

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ

EyeDetect у світі: 100-річчя поліграфа і телешоу Netflix

У 2021 році EyeDetect помітили далеко за межами професійної спільноти: його представили на онлайн-конференції в США, присвяченій столітній історії поліграфа, а згодом — у телевізійному реаліті-шоу.

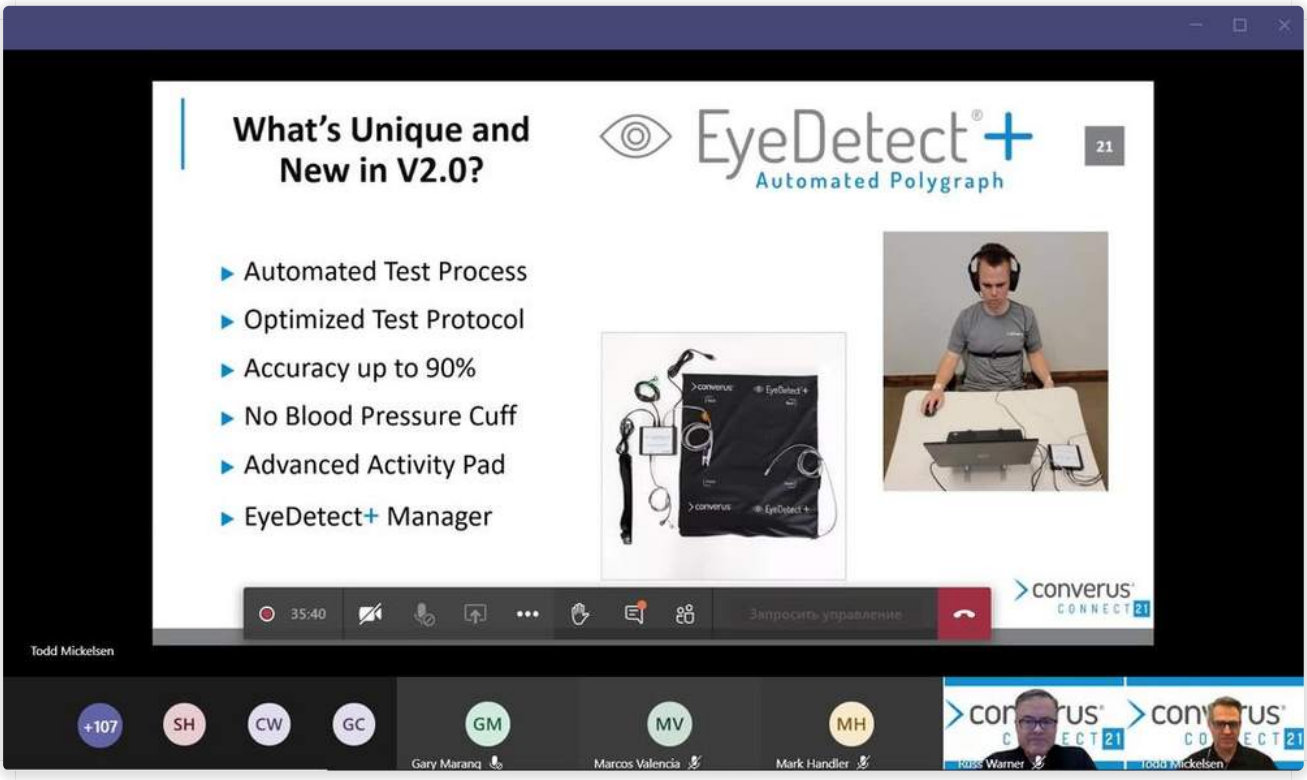
25 травня 2021 року дистанційно розпочала роботу міжнародна науково-практична конференція (США), на якій розглядали світові технології виявлення прихованої інформації — від наукових відкриттів столітньої давнини до сучасних досягнень у розвитку поліграфа. Учасникам представили модель EyeDetect, що завдяки штучному інтелекту й автоматичній обробці даних максимально зменшує вплив поліграфолога на кінцевий результат. Серед учасників були й українські судові експерти, зокрема О. А. Назаров і працівники Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» [1].

Слайд «Столітня еволюція технологій оцінювання достовірності» на конференції 25 травня 2021 р. [1]

2 листопада 2021 року Netflix Україна повідомила, що EyeDetect використають у реаліті-шоу про романтичні стосунки (у російськомовній версії — «Любовь не лжет»): шість пар перевірятимуть на детекторі, а гасло шоу — «Кожна неправда коштує грошей, а за

правду й довіру належить великий приз». Ведуча — іспанська співачка Моніка Наранхо [2].

Автоматичний поліграф EyeDetect+ v2.0 на слайді конференції [1]

Журнал нагадав і кілька фактів з історії технології: комерційно EyeDetect використовують з 2014 року, а розробляли його понад 10 років, починаючи з 2002-го, на базі шести американських університетів. До технології приєдналися понад 40 країн, серед них Україна [2].

References

1. Na mizhnarodnii naukovo-praktychnii konferentsii v SSHA bulo rozghlianuto 100 richni naukovi vidkryttia i suchasni dosiahnennia v haluzi rozvytku polihrafa (detektora brekhni). Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2021. 25 trav. URL: https://expertize-journal.org.ua/inshi-napryami-spetsobladnannya/5030-na-mizhnarodnij-naukovo-praktichnij-konferentsiji-v-ssha-bulo-rozglyanuto-100-richni-naukovi-vidkrittya-i-suchasni-dosyagnennya-v-galuzi-rozvitku-poligrafa (onovlena versiia vid 23.11.2021). [in Ukrainian].

2. Detektor lzhi EyeDetect: poligraf i realiti-shou "Lyubov ne lzhet". Ofitsialnyy sayt Netflix. Sudovo-psikhologichna ekspertiza. Zastosuvannya poligrafa i spetsialnikh znan v yuridichniy praktitsi : vebsayt. 2021. 15 listop. URL: https://expertize-journal.org.ua/inshi-napryami-spetsobladnannya/6075-detektor-lzhi-eyedetect-lyubov-ne-lzhet-ofitsialnyj-sajt-netflix (onovlena versiia vid 23.11.2021). [in Russian].

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ

В ІНТЕРНЕТІ

Пошукові запити зі словом «експертиза», які найчастіше вводили користувачі Google в Україні у травні–червні 2022 р. — у період виходу цього номера[22]:

№	Запит	Індекс
1	судова експертиза	100
2	судово медична експертиза	43
3	кпк	39
4	екологічна експертиза	32
5	почеркознавча експертиза	13
6	експертиза проектної документації	11
7	кку	10

Індекс популярності Google Trends: 100 — найчастіший запит періоду, решта — у відсотках від нього. Абсолютної кількості пошуків Google не оприлюднює. Найшвидше зростали запити: «кку» (+60 %), «судова експертиза» (+40 %).

У ЖУРНАЛІ

Матеріали цього номера, які читачі відкривали найчастіше, — кількість переглядів їхніх сторінок на сайті журналу станом на 06.11.2026:

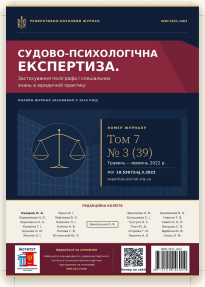
№	Матеріал	Переглядів
1	Важливі норми України: стаття 28 Конституції України. Кожен має право на повагу до його гідності. Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідам	7 832
2	Важливі норми України: стаття 68 Конституції України. Кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи інших людей. Незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності	6 200
3	Скасовано довідки про судимість та про притягнення до кримінальної відповідальності. Сформувати Витяг з інформаційно-аналітичної системи «Облік відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності та наявності судимості» можна за 1 хвилину!	3 689
4	Поліграфолог – професія, яка допомагає Національної поліції України в розслідуваннях злочинів	3 496
5	03 червня 2022 року в онлайн режимі відбудеться Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання судової психологічної	3 438

	експертизи у справах за позовами про відшкодування моральної шкоди»	

Лічильник сайту журналу рахує всі відкриття сторінки матеріалу від дня її оприлюднення. Перегляди саме за період виходу номера журнал фіксує з листопада 2026 р.

Станьте автором журналу. Редакція приймає статті науковців, судових експертів, адвокатів, психологів і здобувачів наукових ступенів з юридичної психології, судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та спеціальних знань у юридичній практиці. Публікація безкоштовна, статтям редакція присвоює DOI, а читають їх ті, хто щодня працює в судах. Приєднуйтеся до спільноти судових експертів і дослідників: вимоги до статей і тез див. у розділі «Вимоги до оформлення»[23].

Потрібен судовий експерт? Якщо у справі, яку розглядає суд, виникли питання, що потребують спеціальних знань у галузі психології, зокрема щодо моральних страждань, психологічного стану учасника процесу, інтересів дитини чи психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа, зверніться до редакції. Допоможемо визначитися з видом експертизи, сформулювати питання експертові й знайти фахівця з належною кваліфікацією. Запит — через форму «Консультація» на сайті журналу[24] або за телефоном +38 (093) 476-72-60.

Як цитувати номер

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці : реферативно-науковий online журнал. 2022. Т. 7, № 3 (39). 52 с. DOI: https://doi.org/10.53672/ej.3.2022. URL: https://expertize-journal.org.ua/nomera/19811-2022-3-44.

References

1. Pro metu stvorennia Internet-vydannia [On the Purpose of Creating the Online Publication]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-celyah (onovlena versiia vid 29.06.2022). [in Ukrainian].

2. Kyivskyi mizhnarodnyi sudovo-ekspertnyi instytut psykholohichnoi ekspertyzy i doslidzhen na polihrafi [Kiev International Forensic Expert Institute of Psychological Expertise and Researchs on Polygraph, LLC] : zapys u reiestri naukovykh orhanizatsii Research Organization Registry (ROR). URL: https://ror.org/02xc7et08 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Vytiah z Yedynoho derzhavnoho reiestru veteraniv viiny vid 31.10.2026 № 31102026-00003569 [Extract from the Unified State Register of War Veterans of 31.10.2026 No. 31102026-00003569] : vidomosti pro subiekta veteranskoho pidpryiemnytstva (Nazarov Oleh Anatoliiovych) / Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. Opryliudneno na storintsi "Pro naukovo-referatyvne vydannia" saitu zhurnalu. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-nauchnom-izdanii (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

4. Redaktsiina kolehiia [Editorial Board]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/redaktsijna-kolegiya (onovlena versiia vid 09.11.2026). [in Ukrainian].

5. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice]. 2022. Vol. 7, No. 3 (39). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.3.2022. [in Ukrainian].

6. DSTU 3017:2015. Informatsiia ta dokumentatsiia. Vydannia. Osnovni vydy. Terminy ta vyznachennia poniat [Information and Documentation. Publications. Main Types. Terms and Definitions]. [Chynnyi vid 2016-07-01]. Vyd. ofits. Pp. 4.14.2.2, 4.14.2.7. Referaty prats, opryliudnenykh ranishe, podano iz zaznachenniam imeni avtora ta dzherela zapozychennia vidpovidno do p. 1 ch. 2 st. 22 Zakonu Ukrainy "Pro avtorske pravo i sumizhni prava" vid 01.12.2022 № 2811-IX; akty orhaniv derzhavnoi vlady ta ofitsiini dokumenty sudovoho kharakteru ne okhoroniaiutsia avtorskym pravom (p. 3 ch. 1 st. 8 tsoho Zakonu). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. Visible Proofs: Forensic Views of the Body. Juan Vucetich (U.S. National Library of Medicine). URL: https://www.nlm.nih.gov/exhibition/visibleproofs/galleries/cases/vucetich.html (data zvernennia: 04.11.2026).

8. OHCHR, "Ukraine: Civilian casualties as of 24:00 26 June 2022" (opubl. 27.06.2022; vidkryto ukrainsku versiiu "Ukraina: vtraty sered tsyvilnykh osib") [OHCHR, "Ukraine: Civilian Casualties as of 24:00 26 June 2022" (Publ. 27.06.2022; the Ukrainian Version "Ukraine: Civilian Casualties" Was Opened)]. URL: https://ukraine.un.org/en/download/110007/187955 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

9. Ofis Heneralnoho prokurora zadokumentuvav 28 482 zlochyny proty Ukrainy [The Office of the Prosecutor General Has Documented 28,482 Crimes Against Ukraine]. ArmiiaInform. 2022. 23 cherv. URL: https://armyinform.com.ua/2022/06/23/ofis-generalnogo-prokurora-zadokumentuvav-28-482-zlochyny-proty-ukrayiny/ (data zvernennia: 08.11.2026). [in Ukrainian].

10. Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Estimated $349 Billion. World Bank : press release. 2022. 9 Sept. URL: https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/09/09/ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-estimated-349-billion (data zvernennia: 08.11.2026).

11. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu vid 18.05.2022 u spravi № 428/11673/19 [Resolution of the Supreme Court (Civil Cassation Court) of 18 May 2022 in Case No. 428/11673/19]. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/104635313 (data zvernennia: 08.11.2026). [in Ukrainian].

12. Miniust: naukovo-doslidni ustanovy sudovykh ekspertyz nadaiut posluhy z provedennia ekspertyz shchodo vyznachennia rozmiriv zbytkiv, zavdanykh zbroinoiu ahresiieiu rf [Ministry of Justice: Forensic Science Institutions Provide Examinations to Determine the Amount of Losses Caused by the Armed Aggression of Russia]. Uriadovyi portal. 2022. 20 cherv. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/minyust-naukovo-doslidni-ustanovi-sudovih-ekspertiz-nadayut-poslugi-z-provedennya-ekspertiz-shchodo-viznachennya-rozmiriv-zbitkiv-zavdanih-zbrojnoyu-agresiyeyu-rf (data zvernennia: 08.11.2026). [in Ukrainian].

13. DSNS Ukrainy. Riatuvalnyk DSNS na mistsi likvidatsii naslidkiv rosiiskoho raketnoho udaru po torhovelnomu tsentru v Kremenchutsi, 27 chervnia 2022 r [A State Emergency Service Rescuer at the Site of a Russian Missile Strike on a Shopping Centre in Kremenchuk, 27 June 2022] : fotohrafiia (litsenziia CC BY 4.0). Wikimedia Commons. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Shopping_center_in_Kremenchuk_after_Russian_shelling,_2022-06-27_(25).jpg (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

14. DSNS Ukrainy. P'yatypoverkhovyi zhytlovyi budynok u Bakhmuti pislia rosiiskoho raketnoho udaru 17 travnia 2022 r [Five-Storey Residential Building in Bakhmut After a Russian Rocket Strike on 17 May 2022] : fotohrafiia (litsenziia CC BY 4.0). Wikimedia Commons. URL: ht-

tps://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bakhmut_after_Russian_shelling,_2022-05-17_(03).jpg (data zvernennia: 09.11.2026). [in Ukrainian].

15. Chotyry roky pravosuddia v umovakh viiny — chernihivska suddia Liubov Kharechko bula rozstriliana rosiiskymy viiskovymy [Four Years of Justice in Wartime: Chernihiv Judge Liubov Kharechko Was Shot Dead by Russian Soldiers]. Rada suddiv Ukrainy : ofitsiinyi vebsait. 2026. 24 liut. URL: https://rsu.gov.ua/ua/news/cotiri-roki-pravosudda-v-umovah-vijni-cernigivska-sudda-lubov-harecko-bula-rozstrilana-rosijskimi-vijskovimi (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

16. Vytiah z protokolu zahalnykh zboriv suddiv Chernihivskoho apeliatsiinoho sudu vid 08 zhovtnia 2018 roku [Extract from the Minutes of the General Meeting of Judges of the Chernihiv Court of Appeal of 8 October 2018]. Chernihivskyi apeliatsiinyi sud : ofitsiinyi vebsait. URL: https://cna.court.gov.ua/sud4823/inshe/1/protokol08 (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

17. Obrano zastupnyka holovy sudu ta sekretariv sudovykh palat [Deputy Chief Judge and Secretaries of the Judicial Chambers Elected]. Chernihivskyi apeliatsiinyi sud : ofitsiinyi vebsait. 2021. 7 zhovt. URL: https://cna.court.gov.ua/sud4823/pres-centr/general/1191100/ (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

18. U Chernihivskomu AS zminyvsia holova [The Chief Judge of the Chernihiv Court of Appeal Has Changed]. Zakon i Biznes. 2024. 25 zhovt. URL: https://zib.com.ua/ua/163820.html (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

19. Uzahalnennia sudovoi praktyky [Generalisation of Case Law] / sekretar sudovoi palaty u tsyvilnykh spravakh L. K. Kharechko. Apeliatsiinyi sud Chernihivskoi oblasti : ofitsiinyi vebsait. 2018. 3 trav. URL: https://cna.court.gov.ua/sud2590/5864/477027/ (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

20. Suddiu z Chernihova vbyly pry sprobi evakuatsii [Judge from Chernihiv Killed While Trying to Evacuate]. Sudovyi reporter : vebsait. 2022. 4 berez. URL: https://sudreporter.org/suddyu-z-chernigova-vbyly-pry-sprobi-evakuacziyi/ (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

21. Kharechko L. K. Moi virshi — tse kryk dushi [My Poems Are the Cry of the Soul] : zbirnyk poezii / Liubov Kharechko. Chernihiv : [s. n.], 2026. 56 s. : il., fot. DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2026.01. URL: https://expertize-journal.org.ua/books/19828-kharechko-moi-virshi-tse-kryk-dushi (onovlena versiia vid 06.11.2026). [in Ukrainian].

22. Google Trends : poshukovyi termin «ekspertyza», Ukraina, 01.05.2022–30.06.2022 [Google Trends: Search Term “ekspertyza”, Ukraine, 01.05.2022–30.06.2022]. URL: https://trends.google.com/trends/explore?date=2022-05-01%202022-06-30&geo=UA&q=%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B0&hl=uk (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

23. Vymohy do oformlennia statei i tez [Requirements for Articles and Abstracts]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/vimogi-do-oformlennya (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

24. Konsultatsiia: zapyt na provedennia sudovoi psykholohichnoi ekspertyzy, doslidzhennia [Consultation: Request for a Forensic Psychological Examination or Study]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/konsultacia (onovlena versiia vid 28.10.2023). [in Ukrainian].

Відомості про журнал

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Назва: реферативно-науковий журнал «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» (Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice). Електронне (online) видання.

Ідентифікатори: ISSN 2521-1463 (Online); штриховий код EAN-13 для періодичних видань 9772521146000; державний український ідентифікатор медіа R40-05509 (рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 26.09.2024 № 2785); префікс DOI 10.53672 (Crossref).

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович. Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі»; міжнародний ідентифікатор наукової організації ROR 02xc7et08.

Галузь: юридичні, психологічні науки. Періодичність: 1 раз на два місяці. Мови видання: українська, англійська.

Увага! Електронне видання не внесено до затвердженого Міністерством освіти і науки України переліку наукових фахових видань України.

ІСТОРІЯ ВИДАННЯ

Журнал засновано у травні 2016 р. кандидатом психологічних наук, доцентом, експертом-поліграфологом, правознавцем О. А. Назаровим на базі інформаційно-правового вебсайту з метою популяризації можливостей судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній практиці. Редакційну колегію сформовано у квітні 2017 р. під час ISSN-реєстрації видання.

БАЗИ ДАНИХ, РЕЄСТРИ ТА БІБЛІОТЕКИ

Реєстр суб'єктів у сфері медіа; Google Scholar; ISSN International Centre — ISSN Portal; Crossref; Scilit (MDPI); Відкритий український індекс цитувань (OUCI, ДНТБ України); ICI World of Journals (Index Copernicus, паспорт журналу); Реєстр наукових видань України (УкрІНТЕІ); Polska Bibliografia Naukowa (PBN). Інші каталоги: ResearchBib.

ПОЛІТИКА ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ

Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту, підтримуючи принципи вільного поширення наукової інформації та глобального обміну знаннями задля загального суспільного прогресу.

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Поштова адреса: 01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, абонентська скринька В-62. Засновник — видавець: тел. +38 (093) 476-72-60; e-mail: nazarovua@ukr.net. Заступники головного редактора: д-р психол. наук, професор Євдокимова Наталя Олексіївна (yevdokymova@ukr.net); д-р юрид. наук, професор Кириченко Олександр Анатолійович (alankir23@ukr.net). Сайт: expertize-journal.org.ua; e-mail редакції: info@expertize-journal.org.ua.

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

2022. Том 7, № 3 (39)
травень–червень 2022 року

Реферативно-науковий online журнал

Засновник, видавець, відповідальний за випуск — Назаров О. А.

Видається за сприяння Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі (ROR 02xc7et08).

Формат А4 (210×297 мм). Гарнітура Source Serif 4. Обсяг 52 с.

DOI 10.53672/ej.3.2022. Ідентифікатор медіа R40-05509. ISSN 2521-1463 (Online).

Видавник Назаров О. А. Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, а/с В-62. Тел. +38 (093) 476-72-60. E-mail: nazarovua@ukr.net

expertize-journal.org.ua